

SLOVENSKI NAROD.

Izhaja vsak dan popoldne, izvenredno nedelje in praznike.
 Inserati: Prostor 1 m/m x 54 m/m za male oglase do 27 m/m višine 1 K, od 30 m/m višine dalje kupčijski in uradni oglasi 1 m/m K 2—, notice, poslano, preklic, izjave in reklame 1 m/m K 3—. Poroke, zaroke 80 K. Zensitne ponudbe, vsaka beseda K 2—. Pri večjih naročilih popust.
 Vprašanjem glede inseratov naj se priloži znak za odgovor.

Upravišтво „Slov. Naroda“ in „Narodna tiskarna“ Knaflcova
 ulica št. 5, priljubeno. — Telefon št. 304.

„Slovenski Narod“ velja v Ljubljani in po pošti:
 V Jugoslaviji: celoletno naprej plačan K 300—, polletno 150—, 3 mesečno 75—, 1 25—.
 V inozemstvu: celoletno K 480—, polletno 240—, 3 mesečno 120—, 1 40—.
 Pri morebitnem povzemanju se ima daljša naročilna doplačati.
 Novi naročniki naj pošljejo v prvi naročilni vedno po nakaznici. Na samo pisemna naročila brez poslatve denarja se ne moremo ozirati.

Uredništvo „Slov. Naroda“ Knaflcova ulica št. 5, I. nadstropje
 Telefon št. 34.

Dopise sprejema se podpisane in zadoščaj frankovane.
 Rokopisov se ne vrata.

Posamezna številka stane 50 par = 2 kroni.
 V inozemstvu 65 par = K 2.60.
 Poština plačana v gotovini.

Pouratek kralja Aleksandra.

— Pariz, 29. oktobra. (Havas)
 Jugoslovanski kralj Aleksander je danes zvečer odpotoval v Beograd.
 — Ljubljana, 31. oktobra. Danes jutraj s simplom-orientekspresom v posebnih salonskih vozovih dvornega vlaka je prispel v Ljubljano kralj Aleksander. Na kolodvoru

ga je pričakoval pokrajinski namestnik minister g. Ivan Hribar, ki je spremljal kralja do Zagreba. Skupno s kraljem se vrača tudi ministrski predsednik g. Nikola Pašić. Vlak se je ob 6.30 odpeljal proti Zagrebu.

Kongres demokratske stranke.

— Beograd, 31. oktobra. (Izv.)
 V največji beogradski dvorani hotela Bristol je bil večeraj odprt kongres demokratske stranke. Na kongres so prišli delegatje iz vseh krajev države od Maribora do Gjeveljaja, od Triglava do Vardarja. Udeležba je sijajna. V dvorani ni moglo priti mnogo delegatov, ker je bila nabito polna in so morali ostati zunaj na hodnikih. V dvorani je bilo nad 1000 delegatov. Kongres je bil odprt točno ob 9.30.

Predsednik glavnega odbora g. Ljuba Davidović je otvoril kongres. Čim se je pojavil na predsedniški tribuni, so mu navzoči priredili navdušene in iskrene ovacije. Vzklikali so mu: »Živel bori telj demokracije! Živel voditelj demokratske stranke! Živel naš Ljuba Davidović!»

V svojem otvoritvenem govoru je g. Ljuba Davidović pozdravil delegatje kongresa, ki so došli od Vardarja, Gjeveljaja, Skoplja, iz Banata, Vojvodine, Hrvatske, Slovenije in od Maribora in izpod Triglava, iz Bosne in Hercegovine, iz kršne Dalmacije od Sinjega Jadrana. Skupno bodo Srbin, Hrvat in Slovenec na kongresu delovali za razvoj in reorganizacijo stranke in za konsolidacijo državne misli. Močna država, konsolidirana in urejena na principih moderne demokracije, je cilj demokratske stranke.

Z globoko žalostjo se je spominjal predsednik umrlih demokratskih prvoboriteljev: finančnega ministra Koste Stojanovića in borca za ujedinjenje jugoslovenskega naroda ministra Milorada Draškovića, ki je postal žrtev zlobne roke v borbi za doseg demokratskih ciljev. Poudarjal je dalje, da demokratska stranka vedno zastoplja strankarske koristi pred državnimi, demokratom je

edini cilj močna, konsolidirana država.

Po otvoritvenem govoru so bile volitve v predsedstvo kongresa. Na soglasje željo vseh delegatov in med iskrenim navdušenjem je bil z vsklikom izvoljen za predsednika g. Ljuba Davidović. Kongres mu je tudi v znak priznanja in spoštovanja izkazal pravico, da sam imenuje nadajne člane predsedstva. V predsedstvo so bili pozvani: a) kot podpredsedniki: dr. Jerko Machiedo, zdravnik iz Sibenika, Avguštin Tosić, predsednik krajevnih organizacij na Sušaku, Peter Mravljag iz Liutomera, Naum Petković iz Prilepa, Arfa Živić iz Becekerke. b) Kot tainiki Klica Gjogjević iz Prilepa, Likor Čikora iz Livna v Bosni, Sakir Muarem, veroučitelj iz Prizrena, Mijo Knave, seljak iz Novegrad, Miloš Begović iz Podgorice, Črnač, Ivan Zupan iz Ljubljane in Sime Jovanović, seljak iz Kalinovca.

Po konstituiranju kongresnega predsedstva je prvi poročal g. Ljuba Davidović o zunanjem političnem položaju. Njegovo obširno, izčrpano in stvarno poročilo so zborovalci spremljali z dobranjem in navdušenjem. Gospod Ljuba Davidović je poudarjal, da uspeh zunanje politike ni odvisi od notranje politike. Trezna, konsolidirana notranja politika vpliva na zunanjo politiko. V notranji politiki dosegamo polagoma konsolidacijo. I v bodoče bomo sledili demokratske velikim idealom in bomo sledili politiki velikih zaveznikov, s katerimi nas veže trdno prijateljstvo, posvečeno z ognjem in krvjo. Nerazdružna in večna bo naša zveza z našimi brati Čehoslovaki! (Kongres viharno nasravlja našim severnim bratom.)

O zunanjih politiki je govoril tudi conte Lujo Voinović, naš

delegat za pogajanja o kulturnih odnosih z Italijo. Naglašal je, da je naša država prenehala biti mala država treh milijonov, postala je državna sila, ki s svojo junaško vojsko mora inponirati ostalim zaveznikom in državam. Mi ne smemo v zunanji politiki fungirati samo kot administratorji in voditelji protokola, imeti moramo lastno inicijativo in lastno zunanjo politiko.

Veliko odobravanje je žel tudi poslanec Angelinović, govorec o dogodkih na Madžarskem. Nagla-

šal je, da so ravno Hrvatje imeli prvokrat priliko nastopiti proti historičnemu sovražniku, proti Madžarom.

Poslanec dr. Voja Veliković je obširno poročal o naši finančni politiki in o vzrokih kurznega padca din. Dalje je govoril o notranjem položaju ministrstva Svetozar Pribičević. V imenu slovenskih delegatov je kongres pozdravil dr. Kramer. Kongres je svoje zasedanje zaključil ob 7 zvečer in je danes dopoldne nadaljuje.

ustavo o oblasti pristojnosti umeti tako, da naj dobi kolikor več mogoče svobode oblastne skupščine v izrecno naštetih panogah, ki niso bile dovolj določene, tako da v marsičem lahko opustimo tudi takozvane »okvirne zakone« (vidi razpravo g. dr. Steske v »Slov. Nar.« št. 225). Za svojo osebo to svobodo v naši narodni državi prehoreširam. Umestna in umevna mi je bila takšna — oprostite — mentaliteta v centrifugalni bivši Avstriji, nevarna in vsaj škodljiva se mi zdi v naši nužno centripetalni novi domovini! Pa tudi dotična ustavna določila umevam, tako: kjer je le mogoče, naj državni zakon — z natančno določenimi inštrancami! — določi vse podrobnosti za vso državo. Le kjer in v kolikor to začasno še ni izvedljivo, naj prepusti potrebno variacijo in morebiti še izvršilno uredbo oblastnim skupščinam in naj ne pozabi dati direktive, kako je to potrebno začasnost izpeljati tekoma časa v enotnost, v skupnost. Ker le to zadnje je ideal, ki ga hočemo in ki ga povsod še ne premoremo. Menim tudi, da imamo ravno mi Slovenci najmanj vzroka in tudi volje, »zavarovati si odgovora, kot v prejšnjih časih.

Kateri specialne materije in v kolikor se morejo danes že enobno urediti, bo vendar najbolj znal povedati tisti ali skupina tistih, ki so vse delo svojega življenja v teoriji in v praksi posvetili dotični snovi. Za mojo stroko, to je gozdarstvo in lovstvo, smo si strokovnjaki že prilično na jasnem. Ker je ravno ta predmet med najbolj občutljivimi mi z ozirom na nepravilnosti, ki bi se mogle zgoditi, bi bilo treba poslušati tudi nas. Pogovoriti se je treba tudi s kmetijci, z inženjerji vseh panog, z zdravniki in družini, pa boste dobili v vseh teh izbornih pomočnike, ki so tudi mislili in snovali; doživeli boste večkrat, boste prepričani, da je to, kar vi v potu obraza šele iščete, že tukaj, to je, ključ za enotnost in za edinstvo.

Poudarjam, da nisem hotel vsa soka spoštovanega, neutrdujivega gospoda avtorja tolikih lepih članov in pojasnil, apostrofirati, hotel pa sem ga prositi, da pomore do uvaževanja tudi našega mnenja in da nas, ko dospo s svojimi izjavami do konkretnosti, upošteva in po možnosti tudi zadovolji.

H konsolidaciji!

Inž. A. J. Ružič:

Imamo ustavo, imamo pa tudi cel koš začasnih zakonov, uredb in naredb. Življenje je valovilo kakor mogočna reka, ki ji lesene in druge »začasne« priprave niso bile kos. Končno smo dobili čvrst betoniran temelj za uspešno regulacijo, aere perennius, in — krpanja more in mora biti konec!

Ustava je plod dolgega študija, splošnega sodelovanja, težkih borb in kompromisov: sami dobri pogoji, da kot navaden človek lahko verjame v njeno stabilnost. Le v enem se meni, človeku zdravega instinkta, posebno ne dopade, to je, da se je v nekaterih važnih in načelnih vprašanjih preveč odtegnila potrebni preciznosti, tako da pričkanja še ne bo konec. Ravno zato je potrebno še veliko posebne predurnosti, vsestranskega študija in svežega graditeljskega duha za nadaljevanje in srečno dokončanje velikega dela h konsolidaciji, to je, k rednemu solidnemu življenju.

Kar se tiče »začasnih« produktov treh starih predstavnih let, imam tudi svoje mnenje, ki pa je že bolj fiksirano. Če bi se našel Salomon, ki bi odločil generalno, naj se vse tiste začasne uredbe in naredb, ki so same sebi, druga drugi ali celo ustavi nasprotujoče, razveljavijo, bi bore malokatera obstala. Če bi se še skliceval na »zdrav razum«, s katerim so očitno povečini bile izdelane, bi odpadla še marsikatera. Častno izjemo tvorijo v prvi vrsti le takšne uredbe, ki so bile izdane v čisto strokovnih stvareh in po predhodnem sporazumu s delavci dotične stroke.

Niš čudnega, da je bilo tako. Država se ustvarja, mi se spoznavamo. Za potrebni študij, za borbo

in za kompromise pri posamnostih ni bilo ne časa in ne prostora na razvalinah. Dve dobri strani pa so te začasne uredbe vendarle imele: da so nam začasno življenje kolikor toliko omogočile in da so nam nudile temeljito, a drago šolo.

Zdaj pa mora biti konec začasnosti in dilentizma! Poznamo se že dovolj. Vsevedež in drugi »edini patrijotje« so se tudi že lahko prepričali, da danes več vedo kot pred tremi leti, iz česar naj blagovolijo sklepati, da se bodo sčasoma lahko še kaj naučili. Več glav več zna. Ne kaže torej nadaljevati z istimi sredstvi in z istimi metodami, ker — dvojna šola štirikratno stane. Boljše je, počasi in dobro, kakor pa hitro in negotovo, kot dolej.

Sedaj se delajo temeljni zakoni, ki odločajo načelno tudi o več ali manj čisto strokovnih stvareh, ki v ustavi niso tako določene, kakor bi bilo potrebno, zadevnih strokovnjakov pa, ki niso diplomirani »politik«, še vedno nihče prav ne mara in ne vpraša. So materije, ki se ne morejo solidno uravnati po eni in isti šabloni, recimo političnostrankarski spraji, v kateri smo sicer veliki virtuozji. Gotovo je tudi, da bi taka kompenzacijska skrupna šablona pri upravnih razdelitvah države, ali bolje pri razdelitvi državne uprave, mogla biti še usodepolna za celotno zgradbo državnega ustroja. Zato ne delati temeljnih in okvirjev brez trdnega načrta in ne brez specialnih v stroki osebnih izdajev, ker s tem vaše priznane inženjerstvo ne bo prav nič trpelo, pač pa prav narobe.

Po mnenju odličnega in merodajnega strokovnjaka je določila

sedskih vzgledov. Bogastvo hrvatskih poljan, vinogradov, živino in praškov reje, plodovitost hrvatskih janjev, puranov in druge živali po Posavju je vzdrževalo Hrvate lahko v večno židni volji. Večino kranjske dežele pa sta takrat tvorila Kraja in gozd. Kar je bilo plodnega sveta, sta ga imela plemstvo in cerkev.

Vzletemu pa niti Kranjec ni bil nikdar čmeren, in gostoljubje sta gojila mešan in kmet. Tudi kranjska avatovščina so kmatala ves teden in plesalo in prepevalo se je kakor na Hrvatskem. In po gradovih v Sloveniji je kipele bujna galantna življenja, kakor po vsej Evropi.

Morda se ozre dr. Josip Matasovič v naslednji knjigi tudi preko Sotle, vaf na Dolenjako in Štajersko, ki sta živila vedno v tesni zvezi s Hrvati. Njegovi kulturnozgodovinski fragmenti bodo lahko tudi našim beležnikom dober vir. Škoda, da ni navedel že v prvi knjigi uporabljene literature. Kdor pozna Fuchsovo »Geschichte der erotischen Kunst«, Fuchsovo »Die Frau in der Karikatur« ter druga takšna manstvena dela, mora Kuglijevo literarno podjetje le pozdraviti. Saj ni to polje naše kulturne in socialne zgodovine še skoraj prav nič obdelano. Za naslednje Matasovičeve knjige bi želeli le slike, črteže in vignette v večjem formatu in v jeziku večje lahkode, gradnje in galantnosti.

(Konec.)

Iz galantnega sveta.

(Dalle.)

Kakor eta si bila Zrinski in Frankopan ena duša v dveh telesih, se ni čuditi, da se v krogu potomcev Jurja Zrinskega, ki je ustanovil protestantsko tiskarno v Nedelšču, ustvarjajo in pišejo spisi, ki vzlic vsemu oficijalnemu katoličanstvu poslednjih Zrinskih in Frankopanov živo spominjajo na Luthrove spise: »Wieder den Pabst und die römischen Pfaffen«. Ker tudi hrvatski popi so živeli sila galantno, epikurejski razuzdano. Na zagrebškem Kaptolu je bila ječa duhovnikov večkrat nabito polna. Zato so bile literarne remonstracije proti razbrzdani duhovništva osobito moderne. Pisal jih je Frankopan in tudi Katarina Zrinska, ki je v svoji »Sibille« življenje glupega, požrešnega in nenravnega svetčinstva kruto ironizirala.

Po dovršenih vojnah se je pač vsa hrvatska inteligenca, na čelu ji plemstvo, meščanstvo in duhovščina, vrgla v objem Venere in Baceha. Tako se je hrvatska energija in bojevitost izživljala poslej v galanterijah, v ljubezničenju, uživanju, pogoščevanju in popivanju. Vina, mesa in kruha se je konsumiralo ogromno. Kakor na Francoskem, se je razvila med Hrvati originalna čutarska kultura — nekaj morbus vagabundi, ki je gonil gospodo od grajščine do grajščine, iz vinograda v vinograd, kjer se je žrlo in pilo do one-

moglosti. A nganjalo tudi vse drugo! Zakaj v družbi veselih mož so bile vedno tudi vsele ženske, pajdašice.

»Ondač ti je, bratec dragi, pajdašja lepo cvala, svega ti je bilo dosti u podrumu in hambaru... Svaki purgar imal ti je pune pinte, pune kleti, mimo proji brez prijavka nije ondač bilo smeti. Godovno ni ondač prešlo brez pajdašev svake fele, a pri stolu, gde su bilo navsek svega pune zdelo, pravog vinca ni falelo, žganjice, a ni selja s paprnjaki, s gusetinom bilo ti je tad veselja. Zdravice su redom išle svega srca horvackoga, naj se znađe, da pajdaši jesu roda junačkoga. Pesma se je dalko čula, i muzike je znalo biti, kuščecov je bilo dosti, a sve zato, da se bolje po horvacko moglo piti.« Tako poje Pajdaš Zvonko iz Vupoglave o takratnih časih.

Baltazar Patačić je ustanovil leta 1698 »društvo vinških doktorjev od pinte«; ustanovitelj je dospel čast dvornega svetnika in velikega župana viroviškega, a posestva je imel v županiji križevački. Iz tega društva, čegar ime se je glasilo »Ordo Doctorum in celeberrima facultate Neo Medica pro-

motorum«, se je razneala po Hrvatski in Sloveniji starodavna, a še danes ne povsem zamrla pijanaka ustava, »križevački statut« s svojim napitničarstvom, ogromnim bilikom, latinskim govorjenjem, poljubljanjem in kravkanjem, ki označuje še današnje hrvatsko društveno življenje. Geslo je bilo tudi tem pivcem brez dne:

»Summum mundi trinum:
 Mullier, tabacum, vinum;
 et qui curat de pluribus,
 maximus est asinus.«

(Največje tri stvari na svetu so: ženska, tobak in vino: kdor se briga za kaj več, je največji osel.)

Filozofski njihovi traktati pa so bili tipe:

Qui bene bibit, bene dormit,
 qui bene dormit, non peccat,
 qui non peccat, venit in coelum.
 Ergo: Qui bene bibit, venit in coelum!
 (Kdor dobro pije, dobro spi; kdor dobro spi, ne greši; kdor ne greši, pride v nebesa. Torej: kdor dobro pije, pride v nebesa!)

Mladina pleše polko, gavotto in menuett, starejši gospodje kartajo, pušijo in pijejo ali klegajo, starejše dame mečejo karte, igrajo patience... vsi v šipkah, lasuljah a čopi, svili ali baršunu, s filigranskimi meči ob bokih ali s pahljajci v rokah, s venci v visokih frizurah, s tičnimi peresi; harfa doml, cimbal svira, spineti poje, po lestenih plapolajo sveče, vse se smehlja, žali, vse dvori in graščozno koketira. In nikdar ne manjka v družbi

Manifestacija narodne skupščine za likvidacijo madžarskega oprasanja.

Važna in odločna izjava vlade. — Složnost vseh parlamentarnih skupin. — Zaupnica vladi.

Beograd, 30. okt. (Izv.) Kakor smo že v soboto telefonsko javili, je bila sobotna dopoldanska seja preložena na 16. uro s edino točko dnevnega reda: izjava vlade o dogodkih na Madžarskem. Zunanje politični položaj, pred vsem dogodki na Madžarskem nujno zahtevajo, da mora naša vlada za uspešno uveljavljanje naših zahtev proti Madžarski in napram veliki antanti imeti moralno in politično zaslombo vseh političnih strank, zlasti pa še narodne skupščine. Na popoldanski seja je v resnici narodna skupščina pokazala na manifestativni način solidarnost z vlado in je odobrila v polnem obsegu zunanjo politiko naše vlade.

Popoldanske seja narodne skupščine so se udeležili skoro vsi poslanci. Opažati ni bilo ljubljanskih narodnih socialistov. Galerije so bile polne občinstva, ki je z neestrpnostjo pričakovalo vladne deklaracije o dogodkih na Madžarskem. Od diplomatskega zbora so bili v diplomatski loži navzoči češkoslovaški, italijanski, francoski, ameriški, angleški in bolgarski poslaniki.

Ob 17.45 je otvoril predsednik dr. Ribar sejo, nakar je podal namestnik ministrskega predsednika minister Trifković

vladno izjavo o madžarskem vprašanju.

Gospodje poslanci! Po sklepu versailleske, saint germaine, trianonske in neulliske mirovne pogodbe si je naš narod, ki je od pričetka turške vojne l. 1912., bolgarske vojne l. 1912. in zlasti v veliki težki vojni z Avstro-Ogrsko doprinesel neštete žrtve, pretrpel nečuvne muke ter bil vedno veren in zanesljiv zaveznik in sotrudnik svojih prijateljev, zatelel miru, pričakoval je s polno pravico, da mu bo popolnoma osluzuran mir, da si moremo opomoči in obnoviti svojo gospodarstvo. (Ploškanje.)

Aprila meseca t. l. pa nas je neprijetno iznenadilo in zelo vznemirilo, ko smo izvedeli, da se je bivši cesar Karel povrnil na Madžarsko, da zasede prestol, čeravno so bili Habsburgovci in Hohenzollernci glavni povzročitelji svetovne vojne. (Klici ogorčenja!)

Složni z našimi zavezniki Češkoslovaško in Rumunsko (velike ovacije in klici: Živeli!) in s silami velike antante se nam je posrečilo preprečiti poizkus Karla in njegovih privržencev. Verjetno in najbrže radi tega, ker se je ta poizkus Karlovi pristave končal le samo z odstranitvijo Karla iz Madžarske, so sedaj po petih mesecih njegovi pristavi ponovno poskušali ogroziti mir svojih zmagovitih, a miroljubnih sedov.

To pot je bil njihov poizkus mnogo resnejši, ker je Karel že imenoval vlado, v kateri so bili najpomembnejši madžarski politiki in parlamentarci. (Klici: »Starega režima!«) Skrbel za red, mir in varnost v naši državi, kakor tudi upoštevajoč narodne in državne interese smo, kakor tudi Češkoslovaška, bili primorani takoj prijeti z vojaškimi odredbami in s hitro diplomatsko akcijo, kateri se je pridružila tudi Rumunsko. Z zadovoljstvom moremo konstatirati, da je bojazen male antante za mir Srednje Evrope našla hitro odziva pri veliki antanti.

Takoj smo se sporazumeli s Prago, da je za nas casus belli, če ostane Karel na Madžarskem. Tudi Rumunija je z nami delila enako stališče. Italija je izjavila, da hoče delovati v smeri našega sporazuma skupno z nami. Tudi velika antanta je nastopila z vso energijo. O stališču Poljske smo dobili ugodna poročila. (Odobrovanje.)

Dosedanji uspehi vse akcije so: a) Karel bo odstranjen iz Madžarske. (Klici: »To je malo! To ne zadostuje!«)

b) Izročen veliki antanti in c) nekje nastanjen, od koder ne bo mogel ponavljati svojih poizkusov, da zasede prestol. (Ponovni klici: »To ne zadostuje!«) Potrebno je, da prekoračimo madžarsko mejo z našo vojsko! Mir ne ogroža Karel, ampak Horthyjev režim! Čuli so se še drugi klici ogorčenja.)

Minister je med vihranim odobravanjem nadaljeval: »Toda s temi in takimi uspehi naša država ne more biti zadovoljna. (Vihrano odobravanje.) Zadovoljni tudi nista Češkoslovaška in Rumunija. Upoštevati je treba, da so oficijelni krogi Madžarske smatrali do poslednjega časa

razkralja Karla za legitimnega suverena Madžarske, ki samo iz oportunističnih razlogov trenutno ne more zasedeti prestola. Upoštevamo, da so pri poizkusu restavracije sodelovali največji politiki Madžarske iz krogov parlamentarne večine, ki uživajo torej zaupanje vlade. Miru Srednje Evrope ne ogroža samo oseba razkralja Karla, ampak vobče vsak poizkus restavracije te dinastije. Naša država in zavezniki zato ne morejo vedno živeti v razburjenju in mobilizaciji.

Vlada ima vsled tega dolžnost, da v sporazumu z zavezniki izdela uspešne garancije za osiguranje trajnega mira. Z ozirom na notranjo in zunanjo situacijo moremo mirno pričakovati daljni razvoj dogodkov, ker smo podvzeli vse potrebne korake in ukrepe.

Mi se bomo trudili, da se reši to vprašanje mirnim potom, toda ako bo potrebno, se bomo v skrajnem slučaju poslužili tudi skrajnih sredstev, da dosežemo garancije za osiguranje miru vse Srednje Evrope.

Narodna skupščina more biti uverjena, da bo vodila vlada strogo račune, da se očuvajo narodni ideali, pridobljeni s krvjo in trpljenjem, da se ohrani mirni razvoj in zavaruje država.

Namestniku ministrskega predsednika Marku Trifkoviću je zbornica priredila po končanem govoru viharne ovacije. Zbornica je enodušno z ovacijami priznala dosedanje taktiko vlade v zunanji politiki.

Izjave strank.

Nato je govoril v imenu muslimanskega kluba poslanec Fehim Kurbegović, ki je odobral zadržanje vlade in rekel, da je nastopila vlada sicer dovolj energično, da bi bilo pa treba nastopiti še bolj energično. Muslimanski klub vladi popolnoma zaupa.

Nato je podal izjavo poslanec Ivan Korum v imenu socialističnih demokratov. Ugotovil je, da pomeni povratek Habsburžanov na madžarski prestol veliko nevarnost za socialistični proletarijat. Izjavil je, da se bo srednjeevropsko delavstvo vedno in z vsemi sredstvi borilo proti restavraciji, katero podpira velika antanta oficijelno in ne oficijelno. Zaradi tega ne smemo čakati na pomoč od antante, ampak se moramo braniti sami. Zahteval je od vlade, da poslej zadostno obvešča parlament o zunanjem položaju. Očita ji, da odloča o važnih stvareh brez parlamenta.

V imenu Jugoslovenskega kluba je govoril poslanec dr. Dulić, ki je dejal, da pomeni poizkus restavracije Habsburžanov atentat na mir vse Evrope. Očita vladi kratkovidnost, ker ni že takrat, ko je Karel prvič prišel na Madžarsko storila korakov, ki bi bili preprečili, da bi se še enkrat na enak način ne bil ogrožal naš obstoj.

V imenu republikancev je podal izjavo poslanec Gionović, ki je rekel, da republikanci niso nasprotni le restavraciji Habsburžanov, ampak tudi Horthyjevemu režimu in je zahteval od vlade, naj gleda na to, da v bodoče nikoli več ne bo atentatov na naše narodno ujedinjenje.

V imenu Samostojne kmetijske stranke je izjavil poslanec Hajar, da se njegova stranka popolnoma strinja s sklepi in koraki vlade, ker je treba kmečkemu stanu trajnega in gotovega mira.

Nato je govoril poslanec Lazic v imenu zemljoradnikov. Ta je očital vladi, da parlamenta ni vedno dovolj zadostno informiral o stanju in zunanji politiki. Za to ne more reči, ali so sedaj storili kakrski dobri ali ne in ugotavlja, da more najbolj prispevati k mirnemu razvoju naše države striktno izvrševanje mednarodnih pogodb.

V imenu demokratov je poudarjal poslanec Ljuba Davidović, da se je naša država vedno borila za mir. Karlovim izjavam ne smemo verjeti in moramo zahtevati razorožitev Madžarske. Na to imamo pravico po pogodbah, katero smo podpisali. Meni, da bi bilo koristno zahtevati, naj madžarski narod v svobodnih volitvah izjavi, kakšen režim hoče imeti. Naša država mora skrbeti za to, da sosednje države natančno izvršujejo podpisane pogodbe, ker bi se sicer moglo zgoditi, da bi ostale pogodbe samo na papirju. Zahteve vlade morajo biti jasne in precizne, koraki hitri in energični. Njegova stranka bo v tem smislu krepko podpirala vlado. Sporazum z malo antanto nas bo pripeljal k našim ciljem.

V imenu radikalcev je govoril poslanec Ljuba Jovanović,

ki je poudarjal, da se je naša država vedno držala svojih obveznosti, Habsburgovci pa da so vedno krili dano besedo. Danes vidimo, da imajo v Budimpešti še vedno besedo tisti ljudje, ki so zahtevali leta 1914, naj se Srbija napade. Izjavil je, da upa, da bodo storili zavezniki svojo dolžnost. V najskrajnejšem slučaju imamo še vedno vojsko tukaj, kateri moremo zaupati.

Končno je govoril predsednik parlamenta dr. Ivan Ribar, ki je rekel, da je bila sklicana ta seja v razburkanem času, ko živi še ves narod pod dojmom albanskega napada in ko je skoro istočasno Karol Habsburški že drugi poizkusil restavrirati monarhijo na Madžarskem. Gotovo bi karlisti, če bi se jim restavracija posrečila, takoj napadli našo državo, ker bi v tem početju v prvi vrsti videli uresničenje svojih imperialističnih želj. In

teresi naše države pa zahtevajo, da madžarska lojalno izpolnjuje obveznosti trianonske pogodbe. Rekel je, da je srečen, da more ugotoviti, da je vsa narodna skupščina soglasno odobrila izjavo vlade in da je ves narod složen v obrambi proti zunanjemu sovražniku. Končal je takole: »Gospodje poslanci! Ob strani našega vzvišenega vladarja, kralja Aleksandra in naše kraljevske vlade, dokler bo ta umela braniti naše interese napram našim zunanjim sovražnikom, zaupajoč v našo junaško vojsko in v gotovostjo računajoč na solidarnost naših zaveznikov, moremo že danes reči, da je odstranjena vsa nevarnost in da je zagotovljen na ta način končnoveljavni mir in da je restavracija Habsburgovcev preprečena.« S tem je bila seja ob 19. končana. Prihodnja seja bo v četrtek.

Tri žrtve.

sta ga in mu odvzela 200 lir. Med tem pa je prišel tresti nameril nanj samokres in ga ustrelil, da se je zgrudil na mestu mrtev. To je bila prva žrtev.

Druga žrtev je pa bil Andrej Žerjul iz Gabrovice pri Kopru. Njega so našli fašisti blizu sela Ospa, kjer je bilo volišče, in tam so ga ubili. Vojaštvo, ki je prišlo, da napravi red, se je posmehovalo, in uganjalo nad mrtvim truplom surove šale. Brata, ki je hotel videti pokojnika, pa so ukovali v železje in ga vrgli v ječo. Truplo pokojnega Žerjula je bilo potem pokopano v Miljah in sicer brez duhovnika in brez vsakega počaščenja. Vaščanom so zabranili, da bi ga pokopali v domači vasi. Tako leži rajni Žerjul nepoznan in pozabljen na tujem pokopališču, da bi bil s tem izbrisani vsak spomin na krvave istrske volitve.

Josip Sabadin iz Sabadinov pri Mareziah se je vračal z volišča s svojo ženo domov. Ko je prišel kakih 200 korakov iz vasi, ga zagledajo fašisti in otvorijo nanj ogenj. Zadet v hrbet je obležal na mestu mrtev. Tudi njemu niso dovolili pogreba v domači vasi, temveč so ga na skrivaj pokopali v Kopru. Sabadin je tretja žrtev.

Ivan Bonin, Andrej Žerjul in Josip Sabadin so naše tri žrtve. Ubil je njihovo življenje krut sovražnik in uničiti je hotel tudi spomin na nje. Prvo mu je uspelo, ne sme se mu posrečiti drugo. In če prav bodo na vseh vernih duš dan brez okrasa in brez venca trije grobovi tam v tužni Istri, moramo mi častiti spomin onih treh, ki počivajo tam, ker so bili zvesti nam.

Večna slava spominu Iv. Bonina, Andreja Žerjula in Josipa Sabadina — našim trem istrskim žrtvam!

Na dan vseh vernih duš — spomnite se jih!

Načela Karla Havlička.

(Iz njegovih člankov in spisov leta 1846.—1851.)

Prva in najglavnejša skrb naša mora biti za narodnost, za jezik. Največja svoboda brez narodnosti ni nič, ker to je svoboda le za tujce, za tlačitelje in gospode naše, ne pa za nas.

Kjer koli ne vlada naš jezik, vaša narodnost, ste zatiranci tudi v najsvobodnejših deželah. Pri kateremkoli narodu vlada tuj jezik po uradih, po šolah in v življenju, tam ni prave svobode, tam ni demokracije, nega tam je aristokracija in sicer najsravnostnejša aristokracija jezika.

Emancipacija od nemstva mora biti v vsakem pogledu naše geslo. Zato bodi studium jezikov in literatur romanskih, zlasti pa angleških in francoskih glavna skrb naših nadarjenih in omikanejših mladencev.

Naša dolžnost je privedi naš narod na mo stopnjo omike duševne in srčne, ki usposobi ljudstvo, da si ohrani svobodo in pravno vlado.

Le nikar nikdar, pa naj se nam godi še tako hudo, ne izgubiti nade v bodočnost, nikdar iz nevolje nad trenutnimi neugodami ne zavreči vsega ter ne sanjariti dolžnosti svoje k bodočnosti! Puščevanje ljudstva, odpranje njegovih oči, navajanje k branju itd. sicer ne prinese takoj velikih, očitljivih posledic, toda v istini je to vendar edina gotova in varna pot k bodoči svobodi in ravnopravnosti. Zato bodi vsakdo, ki je že prišel do zavednosti, učitelj onih, ki še niso v temi!

Svoboda se ne da prikričati, priplakati in izlamentirati; le iz pridne roke vzvete nade! V enem letu, dveh se ne more predelati vsega, kar se pokazila stola. Če bi bil zdaj vsak državljani še tako izobražen, da bi razumel, česa nam je treba, bi bilo le prava igračka, urediti državno upravo tako, kakor je tega svobodnim narodom

in absolutije cerkve, zruši gotovo tudi politično samovoljo.

Izražamo svoje zahteve vedno na zakoniti cesti in verujemo, da se mora vselaj zdozba zgoditi to, česar si želi ves narod. Nobena moč na svetu ni tako silna, da bi se mogla ubraniti upravičenih zahtev vsega naroda.

V politiki ne smemo nikdar dati prednosti malim in planom poetičnim, ki so v istini brez temelja.

Revolucija proti despotom je krasna stvar, a le kadar se obnese.

Mi vsaj smo se priznavali vedno k temu mnenju, da se vrši ves napredek le po cesti razuma, a brez nasilja; naj vsaka stranka predloži svoje predloge, a kar je najlepšega, naj si narod izbere zase. Proti misli naj se bori misel, a ne orožje, nasilje, prepoved in preganjanje!

Domoljubje je ogenj; le da so nekateri kurivo, premog in drva, ki gori, drugi pa se ob tem ognju grejejo ali jim svetli ali si ob njem kuhajo svojo kašo ali pa si pipo in smotke prižigajo...

Bil bi že čas, da bi nam začelo to naše rodoljubstvo prehajati iz ust v roke in v telo, da bi namreč iz ljubezni za svoj narod več delali nego o tej ljubezni govorili, kajti iz samega prižganja k rodoljubju pozabljamo na izobrazovanje naroda.

Najprej naj bo vsak naš človek podjeten, priden, pošten, izobražen in šele potem rodoljub. Kako more človek, ki pozablja na lastno svojo čast, braniti narodovo?

Tudi nam se že gabi to neprestano besedičenje o rodoljubju, rodoljubih in rodoljubkah, s katerimi nas v verzih in prozi naši pisatelji že dolga leta neusmiljeno preganjajo... Prepričan sem, da je lažje in veseleje za domovino umreti, nego to množico enoličnih spisov o domoljubju prečitati.

Po svojem preprostem razumu mislim, da ljubiti domovino, pomenja dati zanjo denar, delo, srce, čast itd., ne pa čenčati in vedno trobiti, da je doma vse lepše nego drugje, da so vsi drugi narodi zanič...

Dostojen človek ne sme biti kosmopolit... Kdor trdi, da ljubi vsakogar, ne ljubi nikogar.

Rodoljubi so se zvali oni maloštevilni možje in mladeniči, ki so v imenu in po firmo filozofije delovali neumorno za vstajenje naroda. Vsem je znana ta naša idilična doba, ko so bili bili, besede in gledališča nedolžna drigala češke svobode in narodnosti, ko se je ustanovitev majčne knjižnice smatralo za znamenit in spomin vreden napredek... Toda zdaj nismo več zakotna sekta... mi smo narod češki!... Glavna stvar je, da bi bilo vodstvo naše politike modro in svobodno, potem pa podprta s primernimi zakoni vzgnete naša domovina.

Ako hočemo biti dobri Slovani, moramo gojiti najprej vse, kar je dobrega za lastno plema. Slovanstvo se utrdi le tedaj, kadar bodo njega posamezna plemena, zlasti Čehoslovani, Jugoslovani, Poljaki in Rusi, vsako zase močna, ter se med njimi v vzajemni podpori vnašme tekma.

Realnost Slovanstva temelji na realnosti posameznih plemen. S ponosom pravim: »Jaz sem Čeh!« a nikdar ne: »Jaz sem Slovan.« Slovanstvo je čela ideal, ki kateremu stopamo, a v praktičnem življenju je nemogoče, že zdaj oprati se na ta ideal, kakor tisti, ki dela, študi in hoče biti bogat, a se že zdaj bahi s svojim bodočim bogastvom. Jaz ne govorim mnogo o Slovanstvu, a delam sam vedno kakor Slovan.

Slovanstvo vzajemnost razumevam tako, da ni treba nobene enoličnosti niti v verskem, niti političnem, niti literarnem pogledu v tej slovanški enoti, nego se vzajemno podpiramo proti skupnim sovražnikom in sicer se podpiramo tako, kakor dovoljujejo okoliščine. Tako daje vsak slovanški narod drugemu to, kar ima, in kar ta drugi lahko uporablja.

Slovani ne bodo zlorabljali svoje zmago k tlačitju drugih narodov, kajti mi smo resnično in pošteno liberalni in nočemo svobode le zase, nego za vse. Stojmo trdno skupaj, zvesti svobodi, pošteti, slovanški svobodi, ki noče gospodariti nad drugimi, nego hoče biti le enaka vsem in vsakomur.

Vsakdo je demokrat, kadar gre za koga višjega kakor je sam, a vsakdo je aristokrat poleg nižjega. Ta prava demokracija pa ni v tem, da bi se ravnali po višjih, kar je lahko, nego da se ne dvigamo nad nižje; vsakdo mora začeti s demokracijo v samem sebi, in potem to pojde!

Navadno se pravi o vladah, da se niso ničesar naučile in da niso ničesar pozabile, toda narodom se mora svetovati, naj bi se trudili, mnogo se naučili, a ničesar ne pozabiti!

UPORNI NEMCI NA ČESKEM.

— d Berlin, 29. oktobra. Po vesteh z meje je došlo, kakor poroča »Berliner Tagblatt«, včeraj v Rumurgu in Warndorfu ter drugih krajih povodom mobilizacije do ustavitve dela in drugih protestnih izjav.

RAZPRAVA PROTI GROFU KAROLIJU.

— d Budimpešta, 29. oktobra. Danes se prične pred budimpeštanskim sodnim dvorom razprava proti grofu Mihailu Karoliju na podstavi zakona, po katerem so veleizdajci odgovorni tudi s svojim premoženjem.

Politične vesti.

== Klerikalne separatistične fantazije. Kaksnih sredstev se poslužujejo klerikalci za svoje protidržavno delovanje priča dopis iz Beograda, ki ga priobčuje dalmatinski klerikalni »Jadranski«. Ta list, ki je zadnje čase začel posnemati ljubljanskega »Slovenca« v vseh metodah klerikalne politike, poroča med drugim, da je skupina slovenskih samostojnih kmetov iz podružnice srbske radikalne stranke in da delajo radikalci resno na vsotvirni hrvatskega Pijemonta z neodvisno državo male Hrvatske z istočasno vstavitvijo Velike Srbije z Vojvodino, Bosno, Hercegovino, Sremom in Dalmacijo. K Veliki Srbiji bi pristopili tudi Slovenci, katerim bi dali Srbi v tem slučaju najširšo avtonomijo in preskrbeli koridor preko Like, ki bi tudi srbska. List pravi, da so to motivi za radikalizacijo Slovenije, Like in Dalmacije ter ključ na pomoč Stjepana Radića, ki vendar ne bo mogel nikdar dovoliti kaj takega! — Vest je docela izmišljena v glavah klerikalnih urednikov »Jadrana«, ki hoče potom fantastično propagando zanesti spor med dalmatinske Jugoslovence. Treba je namreč vedeti, da vodijo redakcija tega lista duhovniki, ki prejemajo navodila direktno od svojega političnega poglavarja dr. Korosca.

== Hrvatski seljaki proti Radiću. »Medijumske Novine« poročajo, da se je ustanovil 25. t. m. v Zagrebu »Zemljoradniški savez za Hrvatsku in Slavonijo« s sodelovanjem seljakov iz vseh krajev Hrvatske in Slavonije. Ob tej priliki je govoril tudi seljak Stjepan Gustović iz Zagorja, ki je očitno Radiću, da vara in zapeljuje hrvatsko kmetosko ljudstvo. Gustović je med drugim rekel, da se hrvatski seljaki ne bodo pustili več varati od Radića in njegovih prijateljev, ki trošijo samo laži med narod. Zaradi Radićeve politike občinski sveti niso položili prisege in se je v občinah delalo brez proračuna na škodo občinam. Fantje niso šli k vojakom, ampak so se skrivali po gozdovih, s čemur niso koristili ne svojim in ne državi, pač pa morajo zato dalje služiti. Radić je zakrivil, da so bili samo Hrvati težko oškodovani vsled pretiranih italijanskih zahtev na mirovni konferenci. Naša valuta je padla in jo izkoriščajo sovražne države. Odprti moramo očiti našim bratom, ki jih je zapeljal Radić. Tako sodijo danes pametni hrvatski seljaki o razdiralni in fantastični Radićevi politiki. Ljudstvu na Hrvatskem se odpirajo oči. Upajmo, da bodo kmalu spregledali vsi in obratunali z demagogom Radićem, ki je zakrivil s pomočjo nepoučenega kmetoskega ljudstva toliko zla naši narodni in državni konsolidaciji.

== Krivci Karlovega puča. Agram. Tagblatt prinosa članek dr. Pavla Štenderja z Dunaja. Članek trdi, da je glavni krivec Horthy, ki igra že dve leti dvojnemu ulogo, je prepričan legitimist ter nosi vedno cesar. admiralstvo uniformo. Švicarski vladi je sporočil, da je Karol še vedno pravi ogorjeni kralj, in Buržo je s Horthyjem oglašanjem postalo opora karlistovski zarote. Celo v hipu, ko je prišel Karol na Madžarsko, je Horthy izdal manifest, da je on upravičen, izročiti moraj. Vel. kralju Karlu IV., a da tega ne stori, ker bi s tem pahnil deželo v propad. Horthy je Horthy tajno deloval, da bi pridobil krono zase ali vsaj za svojega bodočega zeta, nadvojvode Albrehta. — Drugi krivci je, min. predsednik grof Stefan Bethlen, ki je sklenil z vojno legitimistov, grof Andrássyjem pogodbo, da se omenjeva enotna vladna stranka pod vodstvom legitimistov. Dan pred pučem je imel v Pečuju javno legitimističen govor, v katerem je priznal Karla za legitimnega kralja in grozil, da zatre vlada vsako politično gibanje, ki bi hotelo kralja Karla odstraniti. Vlada hoče doseči povrnitev kralja s privoljenjem antante. — Zelo dvojnemu ulogo so igrali trije antantni generala v Sopronju, ter se lahko trdi, da so bili botri puča. Zato je prišel kralj v Sopronj! Krivci je tudi ital. zunanj. minister Tioratto, ki je podpiral Madžare glede Burške dasi je vedel, da je Burško karlistovski. In kdo bi mogel naštetati vse antantne bogove, ki so v Bukarešti delovali za vrnitev Habsburčanov? Pariški »Le Figaro« in »Matine« sta se prvega dne po puču odkrito izrekala za Karla; ta velika dva lista pa sta glasila moške vojaške reakcionarne skupine, ki zdaj vlada Francijo in finan. kapitala, ki ima v Habsbur. podjetju mnogo denarja vloženega. Švicarski uradi so vložili stalno kompromitirali, ker so metarili za Karla in mnogo zaslužili. Z demokratičnostjo Švice stoji zelo slabo, ako za to sramoto odgovornih uradnikov ne zapodi. Da se Karlov puč ne poročil, je zasluha edinole male antante, a da se Habsburško vprašanje definitivno reši, je treba Horthyja in njegove pomagače odstraniti.

== Hinavščina avstrijskih Nemcev. »Koroški Slovenec« piše: Vselej, kadarkoli se je avstrijski vladi nasvetovalo, naj skuša doseči boljšega sporazuma s sosednimi državami, prihajajo nemški listi z različnimi pravilnicami, ki pripovedujejo o grozovitostih, ki se kaže dogajajo Nemcem v sosednjih krajih. Avstrijski Nemci so se vselej zama nedolžnost, drugi pa deróti volkovi. Gospodje Nemci bi vendar enkrat morali spregledati, da se imajo zahvaliti za izgubljeno vojno, za izgubljeno državo in za izgubljeno vodstvo v srednji in južni Evropi tem vseslovenskim križcem in njihovim pomagačem.

zmešanim renegatom. Le ti so bili, ki so zastupili dobro razmerje med narodi, mešanost pa se je veselo tem norcem na limance in dirkalo za njihovim nacionalizmom. — Dobro ilustracijo k tej nacionalni hinavščini nudi poročilo v »Wiener Stimm« z dne 15. m. m.: »Die Zustände im jugoslawischen Kärnten«. Tam se pravi: »Pripadnost k novi državi se prebivalcem s tam grani, da se vse nemške šole spreminjajo v slovenske.« — V resnici pa je stvar sledeča: Vse prebivalstvo meziške doline, brez izjeme, je slovensko, nemške so samo družine tovarniških delavcev. Pod zloglasnim staroavstrijskim režimom so obstojale na Koroškem same nemške šole, razven edine slovenske šole v St. Jakobu in privatne narodne šole v St. Rupertu. Ti dve slovenski šoli, ki ležita na avstrijskih tleh, sta še danes zaprti. Samo ob sebi umevno je, da Jugoslavija ne bo gormanzirala slovenskega življa po avstrijskem vzoru.

== Jugoslovensko - bolgarske meje. Razmejna komisija na naši meji z Bolgarsko je končala svoje delo od Donave do Strumice. Sedaj pričakuje od veleposlaniške konference navodila za razmejitev v dolini Strumice.

== Bolgarsko - grške meje. Komisija za dolžitev meje med Bolgarsko in Grško je izvršila svojo dolžnost in odputuje iz Bolgarske. V Sofiji se izdeluje karta novih meja, ki bo poslana v Pariz na odobrenje.

== Avstrija more in hoče živeti! Tako piše te dni dunajsko časopisje in apelira na avstrijske državljane in strokovnjake, ki naj prišli antanto z dostojnostjo toda energično, da izvede v praksi svoje načrte za gospodarsko sancijsko Avstrije, ki jo je ustvarila antanta in ki mora zato tudi skrbeti za njen obstoj. Kakor vedno, tako tudi to pot: aut-aut. Ako je antanta na tem, da ostane Avstrija na evropskem zemljevidu kot samostojna država, potem naj ji preeskrbi kredit, drugače pa Avstrija, ki je ravno te dni dokazala da je protihabsburška, ne more živeti svojega lastnega življenja. Avstriji kažejo dobro voljo, obenem pa hajo izsilili od antante, da skrbi za njo.

== Trockij o mednarodnem položaju. Na drugi versuski skupščini za politično proročilo v Moskvi je imel Trockij dolg govor o mednarodnem položaju sovjetske Rusije na eni in ostalega sveta na drugi strani. Med drugim je rekel, da ostane Rusija tudi nadalje vključ prvotnemu pričakovanju še vedno obkoljena od kapitalističnih držav. Moč delavstva je sicer velika, toda tudi »buržujci organizirajo svoje moči, kar pomeni, da so nedelavski razredi preživeli svojo kritično dobo in da ne smatrazjo komunizma za neposredno smrtne nevarnost. »Buržujci« se vedno bolj približujejo ruskim boljševikom, s katerimi pa nočejo stopiti v mednarodne odnose, ker hočejo preje uničiti pridobitve proletarske revolucije. Sovjetska Rusija mora biti zato pripravljena na novo intervencijo in roparske napade. Ruski boljševizem stoji pred dolgotrajno dobo brezobzirnega boja proletarskega razreda proti »buržujcem«. Kdaj in kakšen bo konec tega boja, pa ne ve nihče, niti Trockij.

== Čemu imamo morje? Madžarski delegat Jambory je dospel v Argentino v svrhu vzpostavitve trgovsko političnih odnosov med Madžarsko in Argentino. Če so pomislili, da v Južni Ameriki sploh ni Madžarov, da je pa tam nad 50.000 Jugoslovenov, da Madžarska sploh nima morja, potem je naravnost sramota za našo državo, da nima nobenega zastopnika v Argentini in sosednih republikah. Ako bo naša vlada tudi v tem oziru zanemarila svojo dolžnost, potem bodo kmalu Madžari prodajali argentinske produkte v Jugoslaviji. Naša vlada naj vendar še enkrat začne posnemati Češkoslovaško. Poljsko in celo Madžarsko, ki imajo že vse svoje zastopnike v južni Ameriki. Sme edina slovenska država, ki ima po svojem morju dostop na svetovni trg, toda zdi se, da merodajni krogi nočejo ali ne morejo uvideti zahteve moderne evropske države, ki je potem morja v zvezi z najvažnejšimi politično-gospodarskimi činitelji.

== Za ugodje Francije v inozemstvu. Francoska poslanska zbornica je sprejela prvi del dnevnega reda Manaudovega s 391 proti 186 glasovom in ves dnevni red razen dodatnih predlogov. Po Briandov odobreni dnevni red veli: Zbornica odobrava izjavo vlade in izraža svoje zaupanje, da bo sporazumno s zavezniki tudi še nadalje vzdrževala ugled Francije v inozemstvu, za mir na zunaj in red v notranjosti ter da bo udeleževala politiko republikanske enotnosti. — Zbornica odklanja vse dodatne predloge in preide k dnevnemu redu. Vlada zahteva glede tega dnevnega reda zaupnico.

== Italija in Srednja Evropa. »Tribuna« piše, da se mora po dobljenih izkušnjah smatrati za izključeno, da bi se nastanila obitelj Karlova v nevtralni deželi. List meni, da je dolžnost antante, da sama prevzame nadzorstvo ter pripominja, da je Italija v Srednji Evropi pri tem najbolj interesirana, vendar se italijanska vlada še ni bavila s tem vprašanjem. »Tribuna« zahteva ureditev madžarskega prestolonasledstva, pri čemer odklanja kandidature bivšega nadvojvode Jožeta.

Neodrešena domovina.

— Istra. Zelo je trpela Istra vedno velike suše, ki je trajala celo leto in jesen. Skoro ves pridelek je uničen, zlasti v Čičariji. Blizu se zima, ki preti z gladom. Poprej se je dobilo preko zime kako delo, ker se je mnogo gradilo in trgovalo ali sedaj ni nikjer nič. Italija ima sama polno delavstva, naša pokrajina pa je prišla v slabši gospodarski položaj, tako da ne vemo, kako premagati vse težave. Treba, da vlada prikaže na pomoč in da se svote, doletene za Istra, porazdeli je enako po vseh krajih Istra brez razlike na narodnost in da se povzede za dela porablja izključno domači ljudje. Tako izvaja »Pučki prijatelj«. Istrski poslanec dr. Stanger je pridne na delu za pomoč trpečim Istranom. — »Pučki prijatelj« ima po Istri obilo naročil. Ali na poštah uradih poslujejo tu in tam hudobni italijanski ljudje, ki obdrže list, mesto da bi ga izročili naslovnikom. Pa ne le to ampak dognalo se je sedaj, da na železnici zaščitajo »Pučkoga prijatelja«. Podana je na pošto ravnanstvo vloga, naj se vendar že enkrat napravi konec lopovščini nam proti »Pučkemu prijatelju«. — V Kaštelirju na Porečju so fašisti razvili svoj prapor. Prišli so fašisti iz vsega poreškega okraja. Kričali so in vpli na domače jugoslovenske prebivalstvo in pasantom metali klobuke z glave. Pmoči, ko je bil v Kaštelirju mir, so napadli s kamenjem in samokresni več hiš in pretapili trgovca Ružiča in njegovo ženo. V ponedeljek zvečer so nenadoma zopet pripadli fašisti iz Poreča in zopet namastili Ružičovo hišo, razbili s sekuro hišna vrata in začeli metati bombe proti hiši. Ružičevi so zbežali skozi okno na dvorišče in se le s težavo rešili pred napadci. Ptem so fašisti odšli. Tako nasledujejo zločinski italijanski fašisti skoro dan na dan mirno jugoslovensko prebivalstvo. Njihovi čini kažejo, da hočejo naše prebivalstvo iztržiti in v Istri nastaniti italijanski živeli. Vse prilozbe proti nasilju pri italijanski oblasti ne izdajo nič. Tako je, kakor da bi se veselila, da fašisti nepratrno ubijajo jugoslovenski istreki rod. — V Ferencih je bil sosenji. Trgovci so z ljudstvom morali govoriti seveda hrvatsko. Karabinjerji so jim zagrožili, da morajo govoriti z ljudmi samo italijansko. Ko so se to izvedelo po semaju, je vse gozdnilo proti bešasti zapovedi. Ko so pozneje karabinjerji elišli hrvatsko petjo, so to zabranili. Ali ljudstvo je čez čas zopet začelo peti. Karabinjerji so s puškami navahili na ljudi in aretirali tri mladenčice, katere so zvezali in jih odvedli v zapor. Potem so zaprli še nekaj ljudi. Oblastim so sporočili karabinjerji, da so peli aretiranci »protidržavne« pesmi, kar je seveda gola laž, ali aretiranci se vedno ječe v zaporih. Nezaščitano je postopanje italijanske oblasti s našim ljudstvom. V Ferencih so že nekaj dni poprej po raznih hišah iskali orožje in druge stvari naperjene »proti državi«. — Na Brigu pri Višnjani je neka seknadra volanec vse premetala po hišah v zelu. Enega so aretirali in ga vtačili v zapor, kjer je bilo še pet drugih ljudi, in to na prostoru ki zadostja komaj za dva človeka. V tej luknji so jih držali v vročini cele tri dni. Italijanska oblast vse to dopušta, ker pač hoče uničiti istrsko Jugoslovence. — Na Martinšci kraj morja na otoku Cresu so dobili italijanskega učitelja, ki ne zna nič besedice hrvatske. V ljudsko šolo pa hodi okoli 150 samih Hrvatov, ki ne znajo italijanski prav nič. Sedaj ostajajo otroci doma, ker jim italijanski učitelj ne more nič koristiti.

— Italijanska ljudska šola v Divači. Kako sistematično izvaja Italijani poitalijančevanje, nam kaže ustanovitev italijanske ljudske šole v Divači. V to šolo hodijo otroci italijanskih družin, ki prihajajo v Divači. Te dni sta dobila postajenačelnika v Sežani in Lefčevah piemeno povabilo, da naj vplivata na železnice, Italijane in Slovence, da vpišejo svoje otroke v te šole. Železniško ravnanstvo bo na vse močede načine olajševalo učenecem obiskovanje omenjene šole. Povabilo končuje: »Čim večje bo število učencev, tem bolj se bo lahko razvijala italijanska šola v Divači, ki ima iz razlogov, katerih ni treba posebej razlagati, velikanško važnost.«

— Slovenci v Devinu so pričakovali, da se uresniči sladke obljube italijanskih »kulturoencev« in se letos otvori tako zaščitena slovenska šola. »Goriška Straža« pa poroča, da so dobili namesto slovenske šole italijanskega katoheta, ki ga je imenoval okrajni šolski svet iz sovražstva do slovenskega jezika.

— Nasilje na nasilje. Neki Zelinček iz občine Anhofo je vozil pesek. Nasproti mu je prišlo šest finančarjev. Ti so ga ustavili ter hoteli preiskati. Povsem umevno, da so se branili. Nato so ga prijeli, pretepili in vrgli ob tla, kjer je obelzel nezavesten. Njegov voz in konje pa so odpeljali v Kojsko. Drugi dan je šel Zelinčekovo oče v Kojsko po konja in voz. Na finančni straži so ga spraševali na dolgo in široko ter mu grozili s samokresi. Nato šele so ga spustili domov. Take nedolžne postopajo z našim ljudstvom italijanski finančarji in ravno tako

Po Makedoniji.*

Vemo, da se slovenske knjige malo čitajo onstran Sode in Drine — pa tudi nasprotni pri nas se le malo zanimamo za to, kaj je prišlo novega na hrvatski ali srbski književni trg. So pa knjige, ki bi se morale čitati to in onstran starih in novih mej, ki bi jih moral poznati vsak iz nas in bi se morale razširiti tudi globoko med narod. Taka knjiga je prof. Tučana potopis: Po Makedoniji.*

Moram priznati, da že dolgo nisem čital kakšne knjige s takim zanimanjem in užitek in samo želim, da bi vsi oni, ki žele spoznati pri nas se malo znano deželo Makedonijo, ki je sedaj del naše države, posegli po tej knjigi in ob njej preživeli nekaj lepih ur. Priznali mi bodo, da je v njej mnogo lepega. Prof. Tučan je po poklicu prirodoslovec, če se ne motim, je predaval tudi že v Ljubljani, izdaja svoj list »Priroda« in ima povsod mnogo prijateljev. Kakor je bil naš Erjavce poleg prirodoslovca dober in duhovit potopisec, tako je tudi prof. Tučan znal v srbi ometi znanstvenika in je nam podal potopis, ki nam z zanimivim pripovedovanjem in plastičnimi popisi kaže to ubogo macedonsko zemljo tako jasno in resnično, da jo popolnoma vidimo pred seboj in jo nehoti vzljubimo. V kratkem predgovoru pravi pisatelj:

»Niti literarne, niti znanstvene pretenzije me niso izvale, ko sem se lotil svojega potovanja po Makedoniji: edino ljubezen do rodne zemlje je bila moj motiv, ki me je silila, da odkrijem svoje srce. Glejte, domovina nam je velika, bogata in lepa in mi je ne znamo ljubiti in ceniti. V naša srca se je naselila mržnja, in ne pusti, da bi zavladala bratska ljubezen. A naše srce zna ljubiti, naša duša je dobra, a nekaj je, kar nas moti in nam budi nezaupanje do rodnih bratov. Ne poznamo se, ne sebe, ne svojega doma. In česar ne poznamo, tega tudi ne moremo ljubiti, ker nam je tuje, nenaše. Mnogo tega je ostalo v nas še iz onih časov, ko nas je sovražnik buljal v bolj častov, in mi se ne moremo znebiti tega tujeja strupa. Mislim sem, da bom vsaj za trenutek vzbudil ljubezen v srcih svojih bratov, ako jim ponudim nekaj slik iz onih lepih krajev, ki se nahajajo na jugovzhoda naše domovine. V teh krajih žive naši bratje in čakajo nas, da jih dvignemo, da jih pritisemo na svoje prsi. Oni čakajo in mi si med seboj ljubujemo. Toda verjem, da bo takrat, ko bomo spoznali svoj dom in svoje brate, prestalo to kljubovanje in da bomo takrat tekmovali med seboj v ljubezni in delu za prostorno ujedinjeno domovino. Tej tekmi je namenjena tudi ta knjiga.«

S tem je povedano pravzaprav vse, kar se da o tej knjigi povedati: Cela knjiga je pisana s tisto toplo ljubeznijo in srčno krvjo, ki se kaže iz teh uvodnih besed. Zato potegne tudi čitatelja za seboj in iz srca rad sledi potniku-prirodoslovcu po vseh težkih poteh in z radostjo prenaša vse težave in ovire tega potovanja, obenem pa srka vase ljubezen do teh nesrečnih krajev, ki so prestali vse strahote balkanske, srbsko-bolgarske in svetovne vojne, in vmes te zaskeli misli, kolikokrat lehkomišno obsojamo ljudi iz teh krajev, sraven pa ne pomislimo, da ne morejo biti taki kakor mi, ker so rasti v nam tujih krajih.

Pisatelj začne svoj potopis s citatom iz študije »Makedonija«, ki jo je l. 1918. v Londonu izdal Tihomir Gjorgjević v angleškem jeziku in leto pozneje v Parizu v francosčini.

»Makedonija je za nas velik list zgodovine in neizbrisni spomin. Iz Makedonije so ob prvi zori slovenske zgodovine zasijali prvi žarki slovenskega krščanstva, slovenske književnosti in slovenske civilizacije. Iz nje so ti žarki postajali vedno bolj svetli in topli, dokler niso razsvetlili in ogreli tudi najbolj oddaljene slovenske zemlje. Makedonija je zibelka našega krščanstva, naše književnosti, naše civilizacije. Ona je za nas še več nego to. Ona je kulminacija našega starega vojaškega in političnega napredka, domovina našega carstva in patrijarhije, vrhunec naše gospodarske sile in domovina Dušanovega »Zakonika«. Ona je najlepši list naše zgodovine, in najdražji spomin preteklosti.«

Makedonija je naša prva žrtve, prva neizgoda, prva žalost našega srednjega veka. Z njo je padlo naše carstvo, izginila je naša moč, otemnela naša slava, in z njo je počasi ugašala naša civilizacija. Iz Makedonije so zasijali tudi prvi žarki naše sedanosti. Iz nje so ti žarki postajali vedno bolj topli in svetli, dokler niso razsvetlili in ogreli malo ne vseh naših krajev.

Makedonija je začetek našega novega življenja, naše sreče, našega napredka. Z Makedonijo ni bila le vrnjena Srbiji njena sila in slava, z njo so bili uresničeni tudi najvišji ideali najbolj nadarjenega in najboljega naroda Srbov, Hrvatov in Slovencev. Z njo se je skoraj ves naš narod našel v bratskem objemu in svobodni domovini.«

Po teh uvodnih besedah razvije potopis polno lepih misli, ki ga obdelajo ne poti v mesečni noči od Zagreba do Beograda. Potuje deset Zagrebčanov.

»Potujemo v neznane kraje, a v svoje: nekateri polni negotovosti in strahu, drugi polni radosti, da bodo slednji videli naše stare kraje; pa naj bodo kakršnikoli, takini so. In naši so! Res, Makedonijo pozna malo kdo iz nas. Pripoveduje so o njej marsikaj, skoraj nič dobrega. Celo strahilo nas z Makedonijo: ona je bila sredstvo, s katero so Nemci agitirali med slovenskimi — seveda nezavednimi — brati proti naši državi — sramota naša — bratje so nas izdali in odrgali so Koroško od Jugoslavije! (Kako hrvatski učenjak lepo združi z Makedonijo naše politične dogodke!) O tem času so prepavili

* Fr. Tučan: Po Makedoniji. Zagreb 1921.

Nemci našo Makedonijo s svojimi aparati, ki lažjo po njej iščejo, kako bi izčrpali bogastvo, ki se je nakopičilo po njenih planinah in poljanah in se skriva po njenih rudnikih.

Nemci poznajo Makedonijo bolji nego mi, oni so jo popisali v knjigah, fotografirali so jo v filmu in jo kažejo svojemu narodu, ki se čudi njenim prirodnim lepotam, zgodovinskih starih in gospodarskim zakladom. Mila jih, ker so v njej preživeli dve, tri vojna leta; napravili so v njej lepe ceste, po katerih so odvažali njeno prirodno bogastvo v Nemčijo. Oni je cenijo visoko a nas z njo strahuje in kako morajo nas prezirati, ko vidijo našo nepoučenost, ko vled naše neumnosti dosega uspeha in sejo med nas bratsko mržnjo, od katere imajo oni največ koristi. Ne znamo mi biti gospodarji, stoteno robstvo je iz nas vzgledno sluge. . . . Da taki smo: nimamo zaupanja drug v drugega, mržnja nam polni duše in vsled te mržnje se ne spoznamo.«

»Makedonija je podaka naše gospodarske sile, najvažnejša pokrajina Jugoslavije — in nihče iz nas o nji ničesar ne ve. Niti naroda ne poznamo, onega naroda, ki je polnih pet stoletij trpel v turškem robstvu, pa je popolnoma ohranil svoje slovensko zavest in blago slovensko dušo. Da, mi zamenjamo Makedonijo z Albanijo, Makedonca z Arnavti. To je velika zmot, ker Makedonija nima ničesar skupnega z Albanijo in še manj Makedonci z Arnavti. Makedonci so blago slovensko pleme — Arnavti niso Slovani, so nasilni in divji. Makedonija je Msto slovenska zemlja, v nji se nahaja stara Makedonija in stara Srbija. . . .«

»Ti kralji so bili od nekdaj važni predvsem zaradi svojega rudnega bogastva in verjeto je, da je bilo ravno to rudno bogastvo vzrok vsem imperialističnim pobodom na Balkan. Za stari Grki vidimo tu stare Rimljane, ki skušajo izkopati balkanske rudnike pred vsem v Makedoniji. Največ so tu dobivali železno rudo, zlata in srebro. Za Rimljani so prišli Bizantinci, iz jih je tudi v te kraje privlačila želja po zlatu in srebri. Bizantince Kritobolus piše, da se v Makedoniji zlato in srebro z motilno kopile iz zemlje. Francoski Broquier je v l. 1433. da se dobiva letno v makedonskih krajih zlata v vrednosti 200.000 dukatov. V tisti dobi ogromna svota denarja. Največji rudniki so bili na Kosovu in polju okoli Novega brda in Janjeva. Nove brdo je bilo temelj naše sile in moči. To so naši čurji zgradili sijajen grad in Števan Dušan je pogosto hodil tja, da si je oddahnil od državnih poslov.«

Za časa kneza Lazareja, Stefana Lazarevića, in Gjurgja Brankovića se je razvilo okoli Novega brda bujno rudarsko življenje. Rudarjenje je v tej dobi doseglo svoj vrhunec. Prišli so podmladi Dubrovčani, priveli so seboj praktično Sase, večje rudarje in v rovih se je odzvelo kot v miravljšču. Novo brdo se je povzdignilo do velike višine in po njem je zahrepenelo srce turškemu sultanu, ki se je dvignil s svojo vojsko in je l. 1413. napadel Novo brdo, da ga nam vzame. Mi smo ga junsko odbili. Od te dobe so napadi ponavljali na Novo brdo in l. 1441. dne 21. junija pade naše čvrsto mesto v roke sovražnikom. Rešili smo ga še enkrat a ne za dolgo, k 1455. smo ga zopet izgubili. Za nekoliko mučnih in krvavih stoletij . . . danes so ti kraji zopet naši.«

Vse to — pravi pisatelj dalje — jo tel bolj vzbudilo moje radoznlost — in še je v Makedonijo kot prirodoslovec na študijsko potovanje. »V Zagrebu — pravi pisatelj — in sploh v Hrvatih in v Slovencih se govori o strašni divjosti v Makedoniji, kakor da bi tam živel neki čuden narod, ki mu je edina zabava klati in ubijati kakor da v teh krajih ljudje samo kradjejo in ropajo in žive kot živali; kakor da poginjajo v gnou in smradu in iti med nje je — predržno. Zato so mi mnogi odsvetovali to »neumno« potovanje v »daljino«, »nevarno« kraje, kjer človek komaj reši živo glavo. In jaz potujem celo z ženo. Kakšna lehkomišelnost! Vse to sem povedal prijatelju Jelenku, enemu iz onih junakov, ki so vodili vojsko in narod preko alpskih planin. On vse to veruje in ne veruje, smehlja se naši nepoučenosti in vpraša: ali mi res tako malo poznamo svojo zemljo in svoj narod! In ta zemlja je tako lepa, ta narod je tako dober, on naš stoletni mučenik, domač kot golob in srčen kot lev. Jelenko pravi: videl boš divne kraje, doline in planine, črede se pasajo po njih, naš človek gre za plugom in poje svojo pesem o kraljeviču Marku, poje pesem svojega srca, iz katere odzvanja otočnost in hrepenenje po našem davno izgubljenem. Mučenik se danes ni v sreči, ki je po nji stegoval roke pet stoletij. Videl boš bedne vase in gola brda, težke spomine turške sužnjosti, toda povsod boš našel odprta vrata, ki bodo čakala, da sprejmejo in pogostijo brata, ker Makedonci ve, da mu je Hrvat brat. Kamor pojdeš, povsod boš kakor doma in nikoli ne boš pozabil dnij, ki jih boš tam prebil. Videl boš Markov grad, Markove ceste, ki hodijo danes Turki težko po njih — zato pa raje poje s povzdigneno glavo. . . .«

Tako se je tudi zgodilo. O tem nam priča cel potopis. Iz Beograda se vozi pisatelj proti Nišu in od tam v Skoplje. Vsa pot je popisana živahnost, mojstrstva, da vidimo kraje in ljudi, vmes pa nas zabava pisatelj s svojimi mislimi in spomini. Kako lepo je podan spomin na Kumanovo, ali pa Skoplje z njegovimi sedanji razmerami. To je treba čitati. Pisatelj je bil namenjen v Kavadarce, kjer so bile zanj zanimive minarske pokrajine. Tu šele pridemo v pravo Makedonijo. In glej, povsod gostoljubnost, dobri ljudje, krasna bogata zemlja. Pisatelj vidi vse: ne le podzemelske zaklade, ampak narod, življenje, razmere, posebnosti. Tu so povsod sledovi t. zv. solunke fronte. Povsod se stoji magacin, municija, topovi, grobovi, orožje, jarki, ni.

Iz Kavadarcev gremo naprej v Mrežico, iz Mrežice v Altar in od tam na Indico. Tu zvezo čudne stvari, o katerih se nam niti ne sanja. Z makedonskih gor se vrnejo zopet v dolino Vataše in od tam potujejo skozi Demi Kaplo po železnici do Gjevgjelij. Pisatelj nam dobro slika kulturne razmere v teh krajih in nam razkriva tudi tiste bolezni, ki jih je pustila za seboj preteklost in vojna. Kako lepo n. pr. nam nariše družbo v Altaru. Zvečer se de ženske v sobe in polejo: poje Dočka, poje dekleta, poje baba Mara, poje gospe Vida, vse je objela pesem in tudi nas Zagrebčane. Samo ena ženska ne poje: Dragana, Dočkina sestra, mlada, lepa ... Sedl in gleda zamišljeno. Usoda! Med vojno se je poročila z boškarskim telegrafistom — Bog ve, kje je zdaj on ... S par besedami se nad to odkrije vse ... Pri skalah, ki dere skozi nje Vardar, nam podaja pisatelj zanimive vojne spomine. Tu so Nemci napravili tunel in cesto preko hriba. Še je tu napis: »Mackensen Tunnel« in visoko na strmi skali je nemški napis: Viljem II., nemški cesar, pruski kralj, je ukazal svojim vojakom to cesto graditi 1916. — Spodaj pa je francoski napis: General Franchet d'Esperey, komandant zveznih iztočnih armad, je ukazal svojim četam Svabe zapoditi 1918.

Tako nas pripelje pisatelj do zadnje postaje naše države v Gjevgjelij. Tu najde jugoslovensko družbo, med njo tudi Slovence. Prešli smo z njim lep kos jugoslovenske zemlje in smo mu hvalečni za njegovo zanimivo pripovedovanje.

Zdelo se mi je primerno opozoriti na to lepo knjigo, ki bo marsikomu razkrila našo Makedonijo in drugačni svet, nego smo jo gledali doslej. Iz te knjige spoznamo tudi veliko hudočnost te dežele in naše države na balkanskem vzhodu.

Dr. I. L.

Inozemsko časopisje o Karlovem pohodu.

— Le Journal (Pariz): Opereta la la Franz Lohar.

— L'Avenir (Pariz): Pohod tega nepremišljenega mladca se bo nazadnje končal na neki Sveti Heleni.

— L'Intransigent (Pariz): Nemčija skuša zmešati karte. »Deutsche Allgemeine Zeitung« je prinesla raco, da podpira Karlovo akcijo francoska vlada pod pogojem, da bo delal Karl protinemško politiko. Ali se sploh ne spava reči, da je jasno kot beli dan, da nemška novica nima prav nobene podlage.

— Observer (London): Februarja 1920 je veleposlaniška konferenca kategorično prepovedala Karlu vrniti se na Ogrsko. Spremembe v tej politiki ni. Antanta ne ho pozbavila, da ima v češkoslovaški in jugoslovenski vojski pripravljeno in uspešno orodje. Če Mala antanta zagrozi, da udari, bo menda to zadostovalo. Po tem drugem izjavljajo bo treba razkralja spraviti na bolj varen kraj kot v Švicco. Kar se pa tiče Ogrske, mora nehati vsa obzirlnost, kar bi je še ostalo.

— The Daily Chronicle (London): Mi ne moremo niti trpeti Habsburgovca na Ogrskem, niti Hohenzollerna na Nemškem, kakor tudi ne moremo trpeti, da se oni, ki so bili naši sovražniki, znova oborože za novo vojsko.

— Berner Tagwacht (Bern): Ore sedaj za to, da zvemo, ali se bomo že enkrat odločili, da odredimo gostoljubnost in podporo kralju, ki je prelomil svojo besedo in že predolg izražalja potrežljivost švicarskega naroda.

— Corriere della Sera (Milan): Karlsruhenkovi bodi sprejem, ki čaka Karlsto v Budimpešti. Italijanska politika je natančno začrtana. Izšla iz posebne pogodbe, ki je bila sklenjena med italijansko in jugoslovensko vlado proti vzpostavitvi Habsburgovcev.

V enakem smislu pišejo ostali antantni časopisi, izjemo delajo seveda trije pariški klerikalno-monarhistični listi.

P. V. B.

Moda.

Moda je najnovejša ali pa vsaj tisto, kar je zopet novo in kar naj se smatra za najlepše. Moda ni nikdar originalna, nego je uporabila in predeluje, kar se je že obneslo in kar se dozdava posebno mično; povsem novega je na modi prav malo. Oktobrska številka pariškega merodajnega modnega lista »Femina« prinaša o zimski modi sledeča navodila za dame:

Silhueta modne dame se ni bistveno nič izpremenila. Kratka krila se bore z dolgi ali vsaj z daljšimi. Vlada kompromis: po dnevi nosijo kratka, zvečer — po zabavišjih in snareh — dolga krila. Toda krila niso spodaj okoli in okoli enako dolga. Simetrije, somernosti in pravilnosti moda ne mara. Za škri smatrajo, ako ni leva stran krila v ničemer enaka desni. Včasih je celo blago na vsaki strani drugo, vsekakor pa morata biti kroj in oprema različna.

Pas še vedno ni v pasu, kar je nesmisel, a nastavlja se ga nižje. Vendar se v tem oziru ne pretirava več, ker pas okoli bokov se vendar še smatra smešnim.

Ovratniki se nosijo vseh vrst: visoki, zapeti z gumbi, majhni stoječi ali ravni. Oblike iz suknja ali baržuna imajo visoke, prilagojene ovratnike ali zavezane kakor šerpa po strani ali zadaj, ali so okroglo izrezane. Izrezek pa je zadaj večji nego spredaj.

Posebnost so rokavi: pri kostimu in plašču široki in dolgi. Rokavi pa so lahko iz drugega blaga kakor ostala toaletta. Tudi nosijo po dve tri druge vrhu drugega priloženih rokavov: spodnji je seveda najdaljši, vrhni najkrajši in najlepši. Tudi rokavi z manjšo so modni.

V barvah igra črna največjo vlogo: črni krep, morocain je zlasti moden. Po dnevi se nosijo nevirtna, modra, temnejša,

zvečer šive barve. Svila rjaste, rdečkaste in vijoličaste barve vseh možnih variant in odtenkov je moda. Kostimi sivih, svetlo rjavih bol; tudi progasti in kockasti. Baržun in svileni krep (crepe de Chine, crepe marocain) se uporabljata za popoldanske in večerne tolete. Posebno bogate večerne tolete so iz srebrno in zlatotkanega blaga, z zlatimi ali srebrnimi čipkami in vložkami ali s črnimi čipkami chantilly. Tudi iz tyla in samih čipk so značne večerne tolete. Iz pliša so plašne obleke.

Kožuhovina se uporablja na plaščih in kostimih, na čipkastih in baržunovih toletah: astrahan, bison, hermelin, bobber lisica in opica.

Cevlji so modni zopet špicasti in dolgi. Prizure za večer so največkrat takozvane titusove s kodri v čelu ter ovite s širokimi trakovi.

In klobuki? Zanje velja največja svoboda v barvi in obliki. Širokokrajni in zvončasti, rdeči rjavi, sivi, črni, lilasti, garnirani s kožuho, novejimi in čipkastimi peresi, vsi so modni, vsi so šik. Ampak izbrati moraš znati kar je primerno tvoji figuri in poiti in pa tvojemu temperamentu. Biti modno okusno obločen ni tako lahko. Treba imeti pač kulture, sicer si lahko ob vsaj modnosti smešna karikatura.

P. T.

Sestanek Narodnega ženskega Saveza v Splitu.

Narodni ženski Savez je imel dne 20., 21. in 22. t. m. v Splitu svojo plenarno sejo. Te seje se je udeležilo 32 Srbkinj, Hrvatice in Slovenk-odbornic oz. njih namestnic. Konferenca so se vršile v foyerju splitskega gledališča. Predsednica Saveza, ga. Danica Hrističeva je otvorila sejo z govorom o področnih nalogah Saveza in o položaju žene v današnjem družbenem življenju. Naglašala je, da ne zadostuje, ako preide ženski problem v zavest našega ženstva, nego mora preiti tudi v vest. Samo ako prenesemo smisel odgovornosti v svojo vest, moremo v človeški družbi razdobliti predseke o ženi kot socialni delavki. Glavna tajni-

ca Saveza, ga. Zorka Jankovičeva je obširno poročala o delu uprave. Savez šteje 205 ženskih organizacij iz Srbije, Bosne, Hercegovine, Hrvatske, Slavonije, Dalmacije, Slovenije in Crne gore in združuje v sebi preko 50.000 članic. Deloval je na nacionalnem, humanitarnem, kulturnem in higijenskem polju. Zlasti pa je posvečal pozornost vprašanju narodne vzgoje ter se je zavzemal za ravnopravnost žene. Druga tajnica, ga. Danica Bedekovičeva je iz Zagreba in tretja tajnica ga. Minka Govekar je iz Ljubljane sta poročali o delovanju hrvatskih in slovenskih odborov Saveza. Glavni program plenarne seje v Splitu pa je bil: pravni položaj žene v naši državi, predvsem položaj nezakonskega otroka in njegove matere, položaj otrok ločenih staršev, pravice dedovanja otrok ženskega spola, pravice dedovanja žene-šoproge, pravice omožene žene do lastnega premoženja, do varuštva, ženska volilna pravica i. dr. Glavne tri referentke, Srbkinja Lenosava Petkovič, Hrvatica prof. Mira Kočonda-Vodvarka in Slovenka Alojzija Stebi so podale obširne referate o teh vprašanjih. Zlasti pregled in izrecen je bil referat rde. Alojzije Stebljeve; citirala je tozadevne zakone bivšega avstr. zakonika, ki danes še velja pri nas, a je tudi podala natančen načrt, kako bi se morali citirani zakoni danes glasila, da bi odgovarjali duhu časa in bi se vsaj deloma odpravila dvojna morala.

Na podlagi teh treh referatov postavilo referentke skupne zahteve glede pravnega položaja žene v obliki resolucije, ki jo odda Savezna pristojnost. Savez zahteva, da veljajo za vsa Jugoslavija isti, ženi pravični zakoni.

Vsak večer in v nedeljo dopoldan so se vršila javna predavanja odbornic Saveza. Predavale so: ga. Jovanka Stijak iz Sarajeva: O ženi-Muslimanki ter o javnem delu žena, ga. Zorka Jankovičeva o organizaciji jugoslov. ženstva ter pisateljica ga. Izidora Jekuličeva o kralju Osvoboditelju. Vsa predavanja so bila izredno dobro posečana in so vzbudila vsesplošno zanimanje in odobravanje.

Italijansko priznanje glede Albanije.

Bolonjski »Il Resto del Carlino« prinaša z ozirom na jugoslovenske odredbe proti Albaniji iz Rima obširno poročilo, v katerem pravi:

Jugoslovenska vlada grozi Albaniji z vojno, sklicuje ministre in generale na posvet, mobilizira svojo vojsko na albanskih mejah, sklepa pogodbe z Atenami, hoteč razdeliti skipetarsko ozemlje in zahteva zase v posameh mednarodnih pogodbah, aliranimi veleislam in Zvezi narodov okraje v drinski dolini, Skadar in Tarabosu onstran meje, določene na londonskem kongresu leta 1913 in zajamčene Albaniji po Zvezi narodov v Zenevi.

Jugoslavija je tekom zadnjih dveh let ponovno izpremenila obliko svoje politike napram Albaniji, nikoli pa ne ciljev, ki so: polastiti se morskih in vojaških točk Albanije in zagospodovati nad svojim drziim sosedom. Z Esad pašo je bila sklenila beograjska vlada sporazum, glasom katerega naj bi se bil odstopil Skadar in drinska dolina Jugoslaviji, ostanek Albanije pa naj bi bil sklenil vojaško in carinsko alijanco z Jugosloveni. Ko je padel Esad paša vsled maščevanja nekoga albanskega rodoljuba, se je gospod Pašić povrnil k prvotnemu načrtu razdelitve albanskega ozemlja in je pričel sporazumno z Grki svoje intrige; da bi opravičil srbsko intervencijo proti narodu, ki ga protežira Italija, je povzročil separatistično gibanje med Miriditi, poslušajoč se nesrečnega izdajalca lastne domovine in iskal povoda vojne v obmejnih incidentih albanskih vstajev proti jugoslovenski okupaciji.

Ko je bila Italija pripravljena žrtvovati Albanijo, se je vlada gospoda Pašića dignila in branila nič manj kot neodvisnost in nedotakljivost Albanije. Povabila je tirasko vlado, naj vstopi v konfederacijsko kraljevino Srbov, Hrvatov in Slovencev; ko smo pa mi zopet povzeli politiko ravnovesja na Balkanu in ko smo sklenili z Albanci prijateljski sporazum, tedaj so pričeli govoriti v Beogradu o anekstiji drinske doline, Skadra in Tarabosa. Srbska vlada zatrjuje, da ima pravico do nekaterih teh okrajev na podlagi neke takozvane »demarcatijske črte« generala Franchet d'Espereya — še vedno oni — črte, ki je bila zarisana tekom vojne iz vojaških razlogov in ki nikakor ne more izbrisati one druge, ki so jo zarisale evropske velevalisti.

In vendar so nekateri francoski generali in diplomati podpirali in podpirajo še vedno, kakor je to izpovedal sam Markagioni, srbske načrte. Toda danes ima Jugoslavija proti sebi Zvezo narodov, katere članica je Albanija in ki je Albancem zagotovila neodvisnost in meje, določene na londonskem kongresu. Po drugi strani je jugoslovenska vlada privolila, da se podvrže v sporih s Albanijo glede severnih albanskih mej poslanikemu svetu.

Mi smo že mnogokrat izrazili svoje mnenje, da morajo Srbi izprazniti neke ozemlje, ki so ga neopravičeno zasežili onstran mej iz leta 1913, ampak da morajo vrniti Albaniji tudi črnogorske okraje Dja-kovo in Peč ter severni del skaderskega jezera z gorskimi grebeni jezera proti vzhodu, ki so bili priključeni črnogorski kraljevini po balkanski vojni s namenom, da se okrepil in vzpostavi ravnotežje. Po smrti kralja Nikole in po razručitvi črnogorskega kraljestva je bilo treba postaviti vprašanje, kdo naj je pokrajine podedoval. Mi smo to vprašanje postavili zelo jasno in natančno, zahtevajoč ljudsko glasovanje v onih pokrajinah, da bi bilo na ta način mogoče priključiti srbske kraje Jugoslaviji in južne Albaniji.

Če pa vlade sporazuma ne znajo ali nočejo vrniti Albancem od Srbov odvzete črnogorske pokrajine, morajo zabraniti, da bi se vršila nova nasilstva na škodo ljudstva stare civilizacije.

Na vsak način vedo v Beogradu, da so evropske veleliste priznale Italiji interes na neodvisnosti Albanije; vedo, da vsled važnih razlogov naše strategične obrambe ne moremo dopustiti, da si razdelijo Albanijo Orki in Srbi in da se usedejo eni v Skadru in na Tarabosu, drugi pa v Argirokastru in Delvinu, kar bi popolnoma uničilo pomen Valone kot pomorske baze in silno okrepilo krfsko. Mi bomo z vsem diplomatičnem orožjem branili albansko stvar; mi bomo dali Albancem vse potrebno, da bodo mogli vstajati v težki borbi proti napadalcem. Z nami bodo branili Albanijo najvišji antantni svet in Zveza narodov. Toda če bi si Jugoslavija upala prezirati voljo vseh evropskih vlad in premagati heroičen albanski odpor, naj ve od danes naprej, da dobi v Skadru, na Tarabosu in v Valoni Italijo s popolnim soglasjem antante. Ako bi v resnici morala pasti neodvisnost Albanije v njenih mejah izza leta 1913, ki so naš strategični interes, stopile bi zopet v veljavo pogodbe z zavezniki, sklenjene z njimi tekom vojne.

Jugoslovenska vlada že nekaj tednov sem ogroža mir na Balkanu in v Evropi: poskuša je in poskuša še vedno posredovati v vprašanju Burške proti Madžarski in nameri odpreti si preko Avstrije koridor, ki naj zveže Jugoslavijo s Češkoslovaško; vdrla je v drinsko dolino in se oborožila, da zasede albansko ozemlje vse do Jadrana ter sklepa z Orško pogodbo, ki bi ji omogočala zagotoviti si nadvlado na Balkanu.

Jugoslavija, že ne gotova država, organizirano se ne združuje, išče v vojaških pustolovstvih sredstva, da bi sklenila tri narode, ki jo tvorijo: srbski hrvatski in slovenski. Je to riskanten načrt; toda ker ta načrt ne postavlja samo na vago obstoj Jugoslavije, kar bi bilo končno le malo zlo, marveč ogroža evropski mir, treba je trdnega diplomatskega dela, da se dovede beograjsko vlado do rbožljivosti.

Upamo, da so v Londonu in Parizu razumeli, da je Italija trdno odločena braniti ravnovesje na Balkanu, ki je zajamčeno ravno z neodvisnostjo Albanije in da bi prelom mednarodne pogodbe, ki so je potrdile zavezniške države, v škodo Albancem moral dovesti Italijo do tega, da bi privolila in dala vzpodbudo za prelom drugih pogodb na škodo Jugoslovenov. Je-li jasno?

Beneški sporazum.

—d Dunaj, 29. oktobra. Listu »Neues Wiener Abendblatt« se poroča s tukajšnje informirane strani, da je pritrditev veleposlaniške konference k takolimenovanemu beneškemu dorovoru samo načelna. Pritrditev ima torej samo pomen odobravanja sporazuma, ki naj se doseže med Avstrijo in Madžarsko v nadaljnjih pogajanjih. Avstrija obdrži s tem sklepom veleposlaniške konference popolno pravno svobodo, pogajati se z Madžarsko o tamstvih pri ljudskem glasovanju in vztrajati pri takih jamstvih.

—d Pariz, 29. oktobra. Veleposlaniška konferenca je obveljala Avstrijo in Madžarsko, da je odobrila beneški protokol.

Kultura.

Repertoire Narodnega gledališča Ljubljani.

Drama:

Torek 1. novembra: Golgota. Izven.

Sreda 2. novembra: Oto. E.

Četrtek, 3. novembra: Pažar strasti. Izven.

Opera.

Ponedeljek, 31. oktobra: Zaprt.

Torek, 1. novembra: Evangelink. Izv.

Sreda, 2. novembra: Boris Godunov. C.

Četrtek, 3. novembra: Vaška šola. S.

— Koncert »Glasbene Matice«.

»Glasbena Matica« v Ljubljani priredi sredi meseca novembra v veliki dvorani hotela Union svečani žalni koncert v počastje spomina blagopokojnega kralja Petra I. Osvoboditelja. Koncertni spored izvajajo pevske zbor, broječ 140 pevcev in pevki, in pa orkestralno društvo »Glasbene Matice« v Ljubljani, ki ima 40 članov godalnega orkestra. Na sporedu so v prvi vrsti svečani žalni obredni speli, med njimi Hrističev »Opeloc«, ki je posvečen izginolim padlim in žrtvam vojn za osvobodjenje našega naroda. Za koncert vlada v Ljubljani največje zanimanje.

— Glasbena Matica v Ljubljani priredi v ponedeljek dne 14. novembra točno ob 8. zvečer v veliki dvorani hotela Union svečani žalni koncert v počastje spomina blagopokojnega kralja Petra I. Osvoboditelja. Pri koncertu sodelujejo pevski zbor in orkestralno društvo Glasbene Matice. Predprodaja vstopnic bo od 10. novembra pričela dalje do večera koncerta. Podrobnosti in natančni vpored objavimo v našem listu.

— XX. umetniška razstava v Jakopičevem paviljonu. Češki in jugoslovenski grafičarji. V torek 1. novembra ob 11. dopoldne se odpre umetniška razstava, ki bo vsebovala grafična dela čeških in jugoslovenskih umetnikov. Posebna vabila k otvoritvi se ne bodo razpošiljala.

— Češko-jugoslovenska grafična razstava. Tekom tega meseca nam pokaže g. Jakopič v svojem paviljonu pod Tivolijem češko - jugoslovensko vzajemnost na upodabljajočem umetniškem polju. Razstavijo prvi skupaj Čehi in Jugosloveni grafičarji. Grafični razstav pa do sedaj pri nas sploh še ni bilo — a še manj skupnih. Razstava bo gotovo interesantna, saj razstavijo najpoznatejši češki umetniki poleg jugoslovenskih. Nekaj teh umetnin je bilo izloženih za časa sokolskega zleta v Osluku, kjer se je takoj prvi dan prodalo za 26.000 K. kar mnogo znači za tako malo mesto in če pomislimo, da so grafične umetnine mnogo cenejše od drugih. Slovenci razstavijo prav lepe stvari, nekatere od teh so sedaj razstavljene v Zagrebu v velikem prolietnem salonu. To bo že letos četrta večja umetniška prireditve v našem mestu. A naša publika naj pa vendar enkrat dokaže, da je zrela in naj podpre vso stvar z obilnim posetom in nakupom.

— Slikarska šola »Probuca« v Ljubljani. Šolsko leto se je pričelo z rednim poukom na tehniški sr. šoli, v kateri se poučujejo vsi potrebni akademski predmeti. Sledeče predmete poučujejo g. profesorji: portret po naravi in akt ter draperijo (kostime) in anatomijo akad. slikar in voditelj šole Franjo Sterle, narodne kompozicije akad. slikar Maksim Gaspari, risanje po naravi in narodno ornamentiko prof. Cigoj, modeliranje akad. kipar Bernerker, grafiko Sasa Santel, perspektivo akad. medijler prof. Ant. Sever, arhitektonsko oblikoslovje ing. arh. prof.

Žena in mož.

Mož je glava družine, žena pa njen vrat. Zato pa se glava obrača kakor hoče vrat.

Žena brez toaletne je kakor tica brez perja: smešna, zmazla, neumna.

Bednato je, zahtevati, naj se ženska ne kiti in ne lepotiči. Ženska brez lepote — svoje ali vsaj za možev denar drago nakupljene — sploh ni ženska. Lepota je ženski poklic, namen, pamet in moč.

Prvi nakit ženske je bilo figovo pero. Blegor Adamu! Iz figovega peresa so se razvile nošnje in mode, ki požirajo današnjim zakonskim možem tisočake, stotisočake in milijone, večkrat celo značaj in čast.

Vrta ženska pove s svojim molkom več kakor slaba s brezkončnim regljanjem.

Cebeli se izpremeni vse v med, kajti pa vse v strup. Kakor pri čisti in blagi ter pri hudobni in sebični ženski.

V kratkih bilih sreče ali bolesi se raskrije bistvo ženskega ali možkega značaja razločneje, nego tekom dolgi let dolgočasnega življenja.

Večina pevcv tuli, če sliši godbo; premožno ljudi tuli, če slišijo resnico.

Da more biti človek prav srečen, mora biti včasih prav nesrečen.

Čim več jezika, tem manj duha. Cvetlice iz papirja so kakor krasne ženske brez čute in temperamenta.

Rado Kregar, umetno zgodovino prof. Pavle Lagarič in o splošnem znanju fotografije prof. Fr. Vesel. Sola je v programu takole sestavljena: 1) višji oddelki za obiskovalce višje izobrazbe (potrebna skušnja za sprejem) v katerem dobe pravo akademsko izobrazbo. 2) srednji oddelki za ona, ki hočejo dobiti zadostnih direktiv v umetnosti in jim omogočiti vstop tudi v višji oddelki 3) tečaj za gospode in dame, kjer dobe zadostno splošno naobrazbo v umetnosti. Za kuratorij so izvoljeni sledeči gg. prof. in arhitekt Plečnik, akad. kipar prof. Repič in akad. slikar prof. Stenro. Vpisovanje in sprejemanje v to šolo je mogoče le še v posebnih slučajih, ker je že zadostno število slušateljev, pri voditelju šole akad. slikarju Franju Sterletu na Tehniški sr. šoli. Tam se dajejo tudi natančnejša navodila.

— Jugoslovenski tečaj na Kolumbijski univerzi. Veliko newyorško vseučilišče, Columbia University, je ravnokar izdalo učni program svojega slovenskega oddelka za šolsko leto 1921/22. Slovenski oddelki (Slavonic Department) je bil dosedaj pod vodstvom znanega slavista prof. John D. Prince, ki je bil nedavno imenovan za ameriškega poslanika na Danskem. O jugoslovenskih predmetih predava profesor dr. Milivoj S. Stanojevič. Isto so: dva tečaja za poduk srbo - hrvaščine, eden začetni in drugi nadaljevalni, vsak po dve uri na teden; nadalje predavanja o moderni jugoslovenski kulturi, vsak petek od 7. do 8.40 zvečer. Vsakdo sme obiskati te tečaje proti plačilu predpisane vpisnine.

— Jugoslovenska glasbena umetnost. Prejel smo: Gosp. Franjo Stefanovič, učitelj v š. šole i komponista iz Petrovaradina, izdati da oko 15. decembra o. g. svojo kompozicijo »Sumska kraljica«, rdeči učitelja Mihovila Peitza. Glasbeni odel izkaz (ima 7 prizora uz pratnju na glasoviru) iznositi će 28 str. u veličini 23/31 cm. Sadržaj djela je romantičan, a prikazivan je već na više mesta sa osobitim uspehom. Djelo je dovršeno po svojoj kompoziciji i tako sastavljeno (uglasnjeno) da ga mogu izvajati školska djeca nižih i viših škola (nigdje ne prelazi onoga dječjeg grla). Do danas nismo imali ovakoga glazbenoga djela za školsku mladež te je ovaj izkaz prvi te vrste, stoga se osobito toplo preporučuje g. učiteljima, pjevač. društvima kao i svima ljubiteljima glazbe neka se nanj što pre preplat. Preplatna cijena iznosa 12.50 dinara za one, koji novac pošalju do 10. novembra o. g. a za one pak, koji se preplatilo pošle toga roka iznos 15 dinara. Troškovi odpreme idu napose. Novac se šalje na adresu skladatelja. Umoljavaju se svi listovi, kojima je stal odo promicanja glazbene umjetnosti, da ovaj poziv na preplatu odštampaju.

— Krizevački štattut. Vinsko pajaške regule za sve domaće, društvene, prijateljske i pobratimске zabave i veselice. Krizevač. Naklada knjižare Gust. Neuberga. Cijena 82 K. Str. 193. S 13 slikami. Knjiga govori o starodavnih in novodobnih gostoljubnih sestankih vasieljskov na Hrvatskem ter prinaša zgodovino Krizevačkih štattutov, njih uporabo, starinske ustanove, najdaške diplome, govornice, dalje Koprivniške regule, Varaždinski fureš, Krapinski vandretki, Turapoljske štattute, popis Zagrebačke puntarije, Ivančke smečandije, Svetojanske lumparije ter tudi slovenskega Krokarskega zbora. Velezabavna knjiga, ki govori o lepih časih, ko so veseli Hrvati in njih najdaške pili vino na vedro, pekli vole, janjce in prašice ter živeli v razkošju vsega, ker niso poznali današnje draginje in borbe za obstanek. Pajdaš Zvonko je rešil s svojo knjigo spomin, ki sa čita kakor pravljica.

Dneone vesti.

V Ljubljani 30. oktobra 1921.

— Pozdravljen kralj! Danes zjutraj se je vrnil v spremstvu ministrskega predstavnika Nikole Pašiča iz Pariza v domovino Njegov Velikanstvo kralj Aleksander. Zia usoda je hotela, da je moral biti odsoten v času, ko se je njegov veliki oče preselil v večnost, v trenutku, ko bi bila domovina najbolj potrebovala krepkega vladarjevega vodstva. Zavrtna bolezen ga je priklenila na posteljo in mu ni dovoljevala povratka, da bi naznanila imena teh predsednikov, toda do danes tega še ni storili. Klerikalci zahtevajo mesto predsednika v personalnem in šolskem odseku, čemur pa ugovarja, kajti socialni demokrati in narodnosocijalni člani večinske kotlice, češ da bi se s tem preveč pokazala na zunanji klerikalni premoč v koaliciji. Večina je takisto v zadregi glede referentov. Težkoče, ki so se pojavile, še predno je občinski svet pričel delovati, so simptomatične za bodočnost. Ako so večinarji že pri konstituiranju odsekov preklajali med seboj in se ne morejo sporazumeti, kako bodo potem soglašali pri reševanju vprašanih, kjer se bo do pojavi la načelna nasprotja med strankami? Vzemimo samo kulturno-šolska vprašanja, v katerih bodo seveda klerikalci hoteli igrati prvo vlogo. Ali se bodo tudi v teh vprašanih socialni demokrati in narodni socialci uklonili klerikalnemu diktatu?

— Klub demokratičnih občanov svetnikov se je na svoji zadnji seji konstituiral in si izbral definitivno načelstvo. Za načelnika je bil izvoljen g. dr. Karel Triller, za njegovega namestnika pa g. Josip Turk. — Iz predsedstva pokrajinske vlade. Zastopnik pokrajinskega namestnika g. dr. Vilko Baltić se je vrnil iz dopusta in zopet prevzel svojo službo. — Srebrna poroka. G. vseučiliški profesor dr. Fran Ilešić in njegova gospa soproga A. n. a praznujeta danes v krogu svoje obitelji 25 letnico svoje poroke. Dr. Ilešić je posvetil vse svoje življenje boji za uresničenie jugoslovenskih idealov. Za te ideale je trpel, a ni nikdar klonil, ker je veroval krepko in neomajno v njih zmago. In ni se varal! Danes smo Jugosloveni svoje bodali in ujedinenje: Stoletne sanje naših najboljših sinov so se uresničile. In da so se izpolnile, k temu je mnogo pripomogel s svojim delom g. jubilar, ki je našel v tem delu krepko oporo in zaslombo tudi pri svoji zvesti življenjski družici. Odličnemu borcu za državno in narodno ujedinenje, našemu vernemu somišljeniku, marljivemu sotrudniku in njegovim gospo soprogi kličemo ob njiju rodbinskim prazniku: »Živel, velal, na mnogata letala!

— Lepo delo pleteta so opravili naši dijaki in dijakine iz društva »Preporoda«, ki so poskrbeli za to, da bodo letos okrašeni vsi grobovi naših mož, pisateljev, pesnikov, znanstvenikov itd. V soglasju z mestno občino so prevzeli okrasitev tudi onih grobov, ki zanje skrbi mestna občina. Dijaki so sami popravili grobe in napletli vence. Ob tej priliki so polskali tudi že pozabljene grobove starejših slovenskih kulturnih delavcev, ki so bili že popolnoma pozabljeni: marsikje so našli samo še križ. Na ta način je mladina okrasila vsega skupaj okoli 30 grobov. Upamo, da bo tudi po vrhu mestnih mladina storila isto. Ker v drugem sedanega življenja le preradi pozabljamo na grobove, je tembolj hvala vredno, da je to delo prevzela mladina, ki s tem obnem dokazuje tudi svojo narodno in kulturno zavest in hvalečnost do vseh onih, ki so delali na našem narodnem polju. Mladina je dala s tem lep zgled kako se zaveda svojih dolžnosti.

— Zupan dr. Perle sprejema stranke vsak ponedeljek, torek, četrtek in petek od pol 12. do 1. popoldne. — Predavanje o Srbiji je imel v ljubljanskem učiteljskem društvu zadnje sredo g. nadzornik Fr. Črnagoj. Na lehkem zanimiv način je z živo besedo prikazoval slike srbskega življenja, posebnoma na kmetskih. Z nekimi strahom so si on in mnogi drugi udeleženci izletali slovenskih kmetovalcev na pot: kaj ko v vendarije bilo kal istine na tem, kar v grdem obrekovalju mečelo sovraženiki narodnega edinstva na srbski del našega naroda. Hvala Bogu, uveril se je, da morejo tako lagati le oni, ki srbskega sela nikoli niso videli. In le onim, ki za istotako niso videli. Predavatelj je za svojo poudarjeno predavanje

žel obilo pohval. Videle so mu je, da vseh živi v živi veri, da imamo baš v srbskem delu našega naroda najzdravejši in prirodno močan element svoje bodočnosti.

— Tržaška posojilnica in hranilnica v Trstu poziva vse imetnike od nje izdanih hranilnih in deležnih knjižic, katere se niso bile po požigu Narodnega doma (Balkana) v pregled predložene, da jih predložijo ali pa priporočeno vpošljejo v svrhu pregleda (priložilo naj se znanke za povrnitev knjižic): Kmetijski posojilnici v Ljubljani, Dunajski cesti. Deležev in hranilnih vlog onih knjižic, katere ne bodo do konca novembra t. l. predložene, ne bo mogla Tržaška posojilnica in hranilnica vpoštevati pri obrestovanju in bo morala odkloniti odgovornost za vse event. posledice.

— Brezuspšen trud naših oblasti. Iz Maribora nam pišejo: Na naše lokalne oblasti se dostikrat meče kamenje javnih očitkov, češ da so protilegiantne napram nemškim predrznostim. Včasih je to tudi res, dostikrat pa tudi ni, nego leži krivda v Beogradu. Naši Nemci so si znali v Beogradu pridobiti toliko zaslonb, da lahko izigravajo naše oblasti. Tako vemo, da je n. pr. neki pronesirani vsemški hujšak iz Maribora, ki je optiral za Avstrijo, pa se še vedno potika po Mariboru, doseglj v Beogradu, da se je razveljavila zaplomba orožja in vrnila pravica do lova. Okrajno glavarstvo mu je vse te pravice odvzelo, Beograd mu jih je zopet vrnil, mož se nam smeji v pest. Kadar se mu zljubi, prihaja špijoniirat po naših razmerah iz Koroške na svoj lov in dom v Jugoslavijo. Isto usodo čaka graško pivovarno Puntigam glede njenih gostilničarskih koncesij v Sloveniji. Kakar znano, smo pred kratkim našo višjo oblast opozorili, da je bila ta trdka odlikovana po »Heimatsdienst« radi njenih posebnih zaslug za plebisit v škodo Jugoslaviji na Koroškem. Kakor čujemo, temu poročilu pristojna oblast ne veruje in Puntigam že deluje v Beogradu, da ji vlada pusti še nadalje koncesijo pri nas. Preskrbeli smo za dotično štev. »Tagespost«, ki jo bomo ob priliki doslovno citirali.

— Konec državnega stanovanjskega urada v Ljubljani. Kakor smo že poročali je izdal g. pokrajinski namestnik nov pravilnik za Slovenijo k zadnji stanovanjski uredbi. Med drugimi določili omenjamo danes samo to, da preidejo posli stanovanjskega obštva i. instance v Ljubljani, Mariboru, Celju in Ptuj na dotične mestne magistratre in da bo načelnik obštva župan, oziroma njegov namestnik. S tem torej preneha poslovanje državnega stanovanjskega urada v Ljubljani, ki je bil edini v državi in si je pred kratkim sezidal tisto neokusno kolibo ob Dunajski cesti. Ta urad v zadnjem času ni mogel izvrševati drugega posla, kakor množične svoje obiskovalce tolažiti na boljše čase. Ker so v Ljubljani vsa stanovanja zasedena in se naložnikov skoro ne bo več smelo preganjati, bo moral mestni magistrat ljubljanski, oziroma g. župan strankam, ki iščejo stanovanja, jasno povedati, da se bodo stanovanja mogla pridobiti samo z zidanjem novih hiš, do takrat pa bo treba potpeti.

— Prekmurski učitelji v Mariboru. Iz Maribora javljajo, da prispe ta teden v Maribor iz Prekmurja 60 učiteljev, da položijo na učiteljsko izpitni elvenščina. Mariborsko učiteljsko namerava svoje prekmurske tovariše kolegialno sprejeti.

— Begunci! Oddelek za socialno skrb opozarja s tem vse begunce, da ugodnost brezplačnega prevoza za nje in njihovo selitveno blago v staro domovino preneha nepreklčno z 31. decembrom t. l. Kdor se torej še namerava vrniti, naj se požuri in ne zamudi zadnje prilike, ker se poznejšim prošnjam nikakor ne bo moglo ugoditi. Pripominja se tudi, da se mora odsej vsak begunec, ki je italijanski državljan, pismeno obrniti na italijanski konzulat v Ljubljani za potni list, ki ga naše oblasti potem le vidirajo, ker dosedanjih propustnic ne smejo več izdajati.

— Kako se izpolnjuje položnice čekovnega urada? Glede na naredbe ministrstva pošte i. telegrafa, po kateri je od 1. novembra 1921 dalje izpolniti položnice poštnege čekovnega zavoda v dinarski veljavi, opozarja delegacija ministrstva finan davkoplačevalce, katerim so se že dostavile opozoritvene položnice za plačilo davkov v kronski veljavi, da so te položnice veljavne, ako stranke na sprednji strani položnice napisane kronske zneke tako prečrtajo, da ostanejo zneke čitljivi, nad njimi pa napišejo odgovarjajoče zneke v dinarjih in parah. Kronsko vinarški zneke je zaokrožiti, ako ni s 4 deljiv, navzgor n. pr. 83 vitn. — 9 para, 115 K 75 vin. — 28 din. 94 para. Stranke ni ne znajo pisati naj prosijo poštni urad, da jim položnice v prednjem smislu popravi. Poštna uprava je v priznanju vrednem uvidevanju položaja zaukazala poštним uradom, da grejo v tem oziru strankam po možnosti na roko.

— Izprememba imena poštne nabiralnice Čušperk Velika Račna. Radi premetitve poštne nabiralice Čušperk v Veliko Račno je izpremenjeno ime poštne nabiralnice Čušperk v »Velika Račna« p. Grosuplje.

— Inženirski izpit G. Viktor Acetto, solimetnik tukajšnjega stavbnega podjetja Jakob Acetto, in Anton Kadano sta napravila na brnaki tehnični

visoki šoli drugi državni izpit za stavbne inženirje.

— G. dr. Hugo Windischgrätz, graščak v Planini nas prosil objave, da on in njegova rodbina nista v nikakršni zvezi s karlističnim emisarjem Ludvikom (Lajos) Windischgrätz v Budimpešti.

— Poroka. V pravoslavni kapeli se je včeraj poročila gđ. Vera Renčelj, iz znane tržaške rodoljubne rodbine z g. Milošem Radavljem, vičim, carinikom III. razreda. Obilo sreče! Na svatbi se je nabralo za »Kolo jugoslov. sestere« 480 K. Lepa hvala!

— Med pet domačih revnih vдов ima ljubljanski magistrat razdeliti 400 kron, vsaki po 80 kron. Treba je vložiti pismeno prošnjo, kakor je razvidno iz razglasa, ki je nabit na magistratu. — Priznanje se sprejemajo le do 15. novembra t. l.

— Muzika dravske divizije otvori vrsto simfončnih koncertov letošnje seziže z velikim koncertom v četrtek dne 10. t. m. Pri tem koncertu se izvaja pod vodstvom kapelnika dr. Jos. Čertina prvič med Slovenci dr. Ant. Brucknerjeva romantična simfonija št. 4.

— Smrtna kosa. Umrl je 28. t. m. v bolnišnici v Celju premikač j. ž. Tinče Straus; bil je navdušen Sokol, ud Radeškega Sokola ter izborni telovadek. Redka prikazen med uslužbenci j. ž. Blag mu spoimin!

— Izplačilo pristojbin rez. oficirjem. Glasom naredbe vojnega ministrstva se imajo izplačati rezervnim oficirjem, ki so bili pozvani na enodnevno vežbo v svrhu prisrge Njeg. Vel. kralju Aleksandru, predpisane pristojbine. Da se izplačevanje teh pristojbin pospeši, naj vsi rez. oficirji, ki so pri komandi ljubljanskega vojnega okruza prisegli, čimprej vpošljejo tej komandi naslednje podatke: 1. Čin (v naši vojski). 2. Poklic. 3. Ime in priimek. 4. Točen naslov. 5. Če ima razven civilne plače še kakor imetje ali drug dohodek in koliko plača letnega neposrednega davka na to imetje oziroma dohodnine. 6. Če ima brezplačno stanovanje ali stanarino od države ali samoupravne oblasti. 7. Je-li oženjen. 8. Koliko ima otrok in koliko so stari. 9. Ako otroci preko 16 let obiskujejo šolo ali če so za delo nesposobni, naj se to dokaže z potrdilom šolskega ravnateljstva oziroma z zdravniškim sprčevalom. 10. Ako imajo žena in otroci kak dohodek v gotovini ali natraku, naj se označi dohodek v gotovini za vsako osebo posebej (razen ostalih dohodkov računa se tudi šolska študentska, pomoč in dobrodelnost). 11. Jeli državni uradnik. 12. Jeli uslužbenik samoupravnih oblasti. 13. Potrdilo od pristojne oblasti glede visokosti: a) mesečne plače, b) dnevnice za 1 dan, c) dodatka za rodbino. Glede potovanja naj se sledeči podatki navedejo: 1. odhod od (navede naj se kraj in čas), dohod v Ljubljano ob ... (čas), odhod iz Ljubljane ob ... (čas), dohod v ... (navede naj se stalno bivališče). 2. Koliko stane polovico voznega listka v Ljubljano in nazaj. Glede točke 2 se mora priložiti potrdilo dotične železniške uprave. Potne pristojbine ne pristojajo onim rezervnim oficirjem, kolih stalno bivališče leži izven ozemlja ljubljanskega vojnega okruza in ki so prisegli v Ljubljani namesto pri Komandi najbližjega vojnega okruza.

— Prodaja mleka v Ljubljani. Mestni magistrat objavlja, da je od 1. novembra 1921 prepovedana v Ljubljani vsaka prodaja mleka po ulicah in trgih, ker je uspešna kontrola tega mleka nemogoča. Istotako je prepovedan direktni dovoz od mestnega magistrata neprežicknega mleka posamnim prekupčevalcem in zavodom. Mestna mlekarna v Ljubljani, Vojaška ulica št. 10, pa sprejema vse mleko, ako odgovarja minimalnim kakovostnim zahtevam, ter plačuje mleko po mlačobi. Potvrjeno mleko se neplačano zavrne. Kmetovalci bližnje ljubljanske okolice pa smejo svoj zajamčeno lastni pridelek mleka dovažati v Ljubljano strankam direktno na dom, ako se izkažejo s tozadevnim potrdilom dotične stranke, ki se ima vsak mesec obnoviti, in s potrdilom dovažalčevega županstva, da dovažata lastno mleko v Ljubljano. Mleko kmetovalcev, ki bodo dovažali svoj lastni pridelek strankam na dom, se bo od strani mestnega magistrata stalno preiskovalo. Strankam, ki se bodo preizkušnjem potrdile, ali pri katerih se bo dvakrat konstatirala potvorba mleka, se prepove za daljši rok dovažanje v Ljubljano in se ovadijo državnemu pravdnistvu.

— Lahkomiselna pisma vojakov. Redov 20. pešpolka Janez Šolaj iz Drešine pri Celju je pisal dne 6. junija svojem od vojakov pismo, v katerem ee pritožuje, da se mu pri vojakih slabo godi, pa da tega ne sme pisati, ker je bilo radi tega že več vojakov zaprtih. Pisal je, da ne bo nikoli pozabil in če bi tisoč let živel, kako mu je bilo v srbski vojski: vsjaki spe v šotorih kakor cigani na visokem hribu daleč proč od mesta Zajčara. Spati morejo komaj eno uro, poleg tega pa tudi vsak dan umirajo vojaki od malarije in velike vročine, ker ne smejo piti vode, katero so Bolgari zastupili. Pisal je, da leže vsepovedno mriva trupla in da je voda okužena in da ispadajo zobje, če jo pijejo žejni vojaki, pa jo kljub temu morajo piti, ker je velika žeja. Tudi on je pil vodo, naker so mu začeli izpadati zobje in mu je zdravnik rekel, da mu bodo vsi izpadli. Trdil je, da je veliko Slovencev umrlo in da jih na navednih vozovih odpeljejo v rakvah brez vankega blagoslova pokopat. Šolaj je pisal, da se je hotel usmrtiti in da je šel v gozd, pa se mu je tedaj prikazala mati, ki joku in molila zanj, da bi ostal zdrav. — Ko je bil Šolaj sešeljen in vprašan, zakaj je pisal tako pismo in kaj je resnice na vsem tem, je izjavil, da vse skupaj ni res,

da je res samo to, da ga bole zobje in da je bil pri zdravniku, da se je pa v pismu šalil in da je pisal samo za to, da bi mu starši polali denarja. — Službeno se je ugotovilo, da se je redov Šolaj od svojega nastopa vojaške službe zredil, da se mu je povečal premer čez prsi za šest centimetrov in da je imel še poprej pokvarjeno zobe. Šolaj je bil izročen sodišču radi prestopka po § 104. kaz. zakona. Janez Šolaj je pri nastopu vojaškega službovanja tehtal 81 kg. pri sodni razpravi pa 83 kg, torej se mu pri vojakih ni moglo slabo goditi. Iz tega poročila je razvidno, da se poslužujejo vojaki raznih laži, da dobe od doma denar, nevede kako v svoji lahkomišelnosti škodujejo svoji rodbini in svoji domovini.

— Nesigurnost električnega podjetja na Fali. Pišejo nam: Dejstvo, da je bil Maribor vsled neznanne poškodbe samo enega droga, ki vodi električni tok iz Fale v Maribor in okolico, kar dva dni brez električnega toka, da so morali stati vsi strojni obrati, ki so v zvezi s Falo oziroma mestnim električnim podjetjem, je moralo opozoriti vse merodajne kroge na veliko nevarnost v ponovnem slučaju. Kaj bi se bilo zgodilo, če bi bilo vse omrežje, ki je projektirano na Falc in ki obsega tudi druga mesta in podjetja izven Maribora, že dovršeno in če bi Maribor še ne imel svoje mestne plinarne, ki je to pot vsaj deloma preprečila katastrofo oziroma še večjo škodo? To pot so bili vsi kritiki, ki so zabavljali, da ni že po mestu izpeljana elektrika veseli, da se to še ni zgodilo in da je bil mestni svet tako previden in ni dal ukiniti mestne plinarne, kakor se je to svojčas želelo. Popolna tema v celem obmznejem mestu ob takim resnem času, to bi znalo lepo biti. Pred vsem treba ugotoviti razmerje med podjetjem na Fali in mestnim električnim podjetjem, do kje in v katerih slučajih poškodbe električnega prevo. da sega odgovornost za takojšnje poprave enega ali drugega podjetja. Tudi treba zasigurati celo napeljava, da ne bo že vsak mali piš podiral prevodnih drogav.

— Stanovanj v Mariboru je dosti? Prejeli smo: Ze ves čas stanovanjske krize v Mariboru čujemo glasove od dveh strani: pri stanovanjski komisiji pod tem ali onim vodstvom venomer zatrjujejo, da ni stanovanj in jih ni. Nasprotno pa prihaja dan za dnem najmanj po 50 strank, ki prinašajo naslove praznih stanovanj ali a naslove takih, ki bi morale biti prazna. Se pod vsakim vodstvom se dogajajo čudeži, da stranka, kateri je bilo obljubljeno da dobi stanovanje če si ga sama izsledí v resnici ne dobi stanovanja tudi če dokaže, da je bila ona prva, ki je dotično stanovanje isledila. Izkušnje so pokazale, da so se ta stanovanja nakazovala strankam, ki se zanje sploh niso brigale. To je imelo za posledico, da so ljudje nehali iskati stanovanja za — druge. Da je v Mariboru še mnogo stanovanj, ki bi se lahko oddala najbolj potrebnim, navajamo še neko drugo dozdaj javno nepoznano dejstvo. Kdor opazuje premet na kolodvorih in zvečer po glavnih ulicah pred hoteli, bo lahko dognal sledečo zanimivost: Na potnike čakajo ženske ali mladi fanti, či ter jih previdno sprašujejo ali imajo že stanovanje. Navadno je vprašani vesel in kupčija je kmalu sklenjena. Peljejo ga v privatno stanovanje, kjer mu odkazejo več ali manj udobno sobo — seveda cena se suče okoli 200—400 kron za eno noč... s posebnim postrežbo če si jo želi, seveda še več. V to kategorijo oddaje sob za tuje spadati dve vrsti: pošteni, ki samo verizijo s sobami, in tajna prostitucija, ki je zelo razvita, odkar so odpravili javne hiše.

— Premestitev »Hitroizida«. Iz Maribora: Te dni se je zgrajbena družba »Hitroizid« v Mariboru preselila iz svoje dosedanje provizorične delavnice pri leani tvrdki »Dravac« ven na Terno v svojo lastno tovarno, kjer prične prihodnji teden s izdelovanjem materiala za zgradbo malih stanovanj. Trdka »Dravac« pa gradi na dosedanjem prostoru veliko tvornico za pohištvo za nova stanovanja. Ob ugodnem vremenu zgradi »Hitroizid« že letos par vzorčnih stavb za svoje ljudi. Družba si v svoji lastni režiiji nabavi vsa materiala, kar se ga potrebuje za popolnoma urejena stanovanja. Tako je pričakovati, da bo že prihodnje leto velik del stanovanjske bede razrešen.

— Preiziranje slovenskih podjetij. Iz Maribora nam pišejo: Ljubljanci, ki prihajajo v Maribor, se čudijo, da se tako malo gradi in še lo malo, kar se dela, opravljajo po večini izrecno nemška stavbna podjetja — slovenskim gospodarjem. Tako se zdi, kakor da bi Slovenci v Mariboru ne imeli svojih lastnih in tudi zmnožnih podjetij. Pa jih imamo! Toda če se bo dosedanja praksa nadaljevala še prihodnje leto, ko se zgrajbno delo oživi tudi v Mariboru, smemo računati, da bodo slovenska podjetja morala ali falirati ali pa delati na — Nemce.

— Iz Rogatca smo dobili ta-le dopis kot drugo plat zvona: Na notico v »Slovenskem Narodu« št. 239 z dne 23. oktobra 1921 pod naslovom »Iz Rogatca nam pišejo« blagovolite vzeti to-le pojasnilo na znanje: Res je, da je bil bivši nadzornik Windischgrätzovih posestev v Rogatcu gosp. M. Brišnik rrd in neizprosen mož, tako brutalno trd, da je moral neslavno oditi, in naj Vam blagovoli le sam pojasniti, pod kakimi razmerami in iz kakih vzrokov. Ne da bi bil v to upravičen, je nastavlil res praktikanca brez potrebnega strokovnega znanja, samo zato, ker je bil Slovenec. Ravnatelj Hollmann temu praktikanu na njegovo zahtevo ni mogel in ni sme povisati plače, ker je za nastavitve osobia in za odmerjenje plače merodajen le lastnik posestva — v danem slučaju knez Windischgrätz sam ali pa od vlade postavljeni sekvester. Gosp. Brišnik je bil samo nadzornik, ravno tako tudi njegov naslednik, ki je bil razumem dovolji, da ni vdejsvoval svoje trde in neizprosne volje na tak način, kakor njegov prednik, ampak je pojmoval svojo nalogo tako pravilno, kakor je bila mišljena. Ravnatelj Hollmann je prav lahko posloval sporazumno z njim, in pristojne godzarske in agrarne oblasti, ki so se o pravilnosti tega poslovanja po opetovanih inšpekcijah uverile, so bile z njim popolnoma zadovoljne ter so nadzorniku ob priliki ukinitvenja nadzorništva izrekle pismeno zahvalo. Novega praktikanca, absolventa godzarske akademije, je nastavlil lastnik posestva sam in mu tudi določil plačo. Gospod ravnatelj Hollmann, sicer rojen Nemec iz Slovaške, je poštenjak skoz in skoz in nima prav nobene potrebe dobrihati se »nekaterim Slovincem«. Preživel je večji del svojega življenja med Slovenci, pozna do dobra njihove težnje. Ko so med vojno in po preobratu prišli prvi slovenski uradniki v Rogatec, je bil on prvi, ki jim je nudil zavetišče pod svojo gostiljubno streho. To naklonjenost Slovincem je ohranil do danes in je to tudi javno pokazal. O tej naklonjenosti ne bomo navajali posebnosti. Če bodo Windischgrätzova posestva kdaj prešla v državo, no lasti, o tem se bo šele menda došlo, pa tudi v tem slučaju se bo moglo brez skrbi poveriti upraviteljstvu teh posestev g. ravnatelju Hollmannu zbog njegovega mišljenja in njegovih zmožnosti kot strokovnjaku.

— Razsvetljava glavnega kolodvoza v Mariboru. Tozadevna notica v »Slov. Narod« od 29. okt. 1921 ni tožna. Začetek razsvetljave sploh ni bil določen. Pogreša se še nekaterih električnih delov, ki deloma leže pri carini, deloma so na potu. Po izjavi strokovnjakov je instalacija, katero je izvršila južna železnica s svojimi ljudmi, prvotna. Stroški ne dosegaio niti jednega milijona kron. O kakem tehničnem pogrešku ni govora.

— Vlom. Nekl Bosanec, velike sloke postave je dne 28. oktobra vplnil v spalno sobo Josipa Dermota v Zvonarski ulici št. 11 in pokradel razno obleko in srebrno doržo za svačice z napisom: »Viribus Unitis, Franc Jožef, Hindenburg, Mackensen, Erzherzog Karl, Generaloberst von Hötendors.« Skupna vrednost ukradenih stvari znaša 6700 K.

— Velika tatvina porila. Karolu Širciju na Sv. Petra cesti 45 je njegova voditeljica gospodinjstva Ana Strupl, suho postave, zagorelega obraza odnesla za 12.800 K raznega porila. Odnesla mu je tudi živeža za 1200 K.

— Drzen beg iz kaznilnice. Iz mariborske velike kaznilnice je že 25. oktobra pobegnil pet kaznjencev in sicer: Jože Stigar, obsojen na tri in pol leta zaradi tatvine, Nace Kolar, na dve in pol leti, France Hojnik, 18 mesecev, Henrik Ojnik, na 18 mesecev in Valentin Basle tudi na 18 mesecev. Vsi so tatovi specialisti. Pobegnili so od dela.

— Pozor trgovci! Nekl mlad človek ponuja okrog velike množine terpentnovega olja sumljivega izvora!

— Prva žrtev letošnje zime je postala pretečeni ponedeljek 7. letna Kata Kralj, ki je na potu iz Gribelj proti domu zašla in zmrznila na polju. Drugi dan so jo našli loveci.

— Sivanko v roko. Tavčar Antonija, žena ključavničarja juž. žel., stanujoča na Dovozni cesti je hotela danes dopoldne snažiti pod. Pri tem se jej je na tleh ležeča igla zapčila skoraj nad polovico dolžine in na to pa odlomila.

— Kar te ne peče, ne gasi! Drakler Ivan, mizar v pivovarni Union, stanujoč v Ljubljani, Planinska cesta, je gledal fante iz Št. Vida, ki so se ruvali na cesti, zakrčali je nad njimi: »Mir, če ne bo tiri! Domov se pojte pretepati! Komaj je to izgovoril, mu je iz izmed pretepačev nekdo priložil krepko zausnico. Na to je šel v gostilno »sterna« na Planinski cesti v Zgor. Šiško in kmalu so prišli za njim fantje. Eden izmed njih pravi proti drugim: »Ta nas je na cesti zmerjal!« V tem trenutku so navallli nanj in nekdo ga je z nožem sunil na glavo. Došli stražnik je napravil red.

— Nogo si je zvil. Bespalec Franc, delavec se je peljal domov z vlakom. Na postaji Presejre pa je hotel izstopiti, pri tem pa je padel in si pri padcu zvil levo nogo,

Najnovejša poročila.

Strogo tajni sestanek radičevcev in hrvaškega bloka

— Zagreb, 31. oktobra. (Izvir.) V sokolovi dvorani na Wilsonovem trgu so radičevci in hrvaški opozicijski blok priredili strogo zaprto skupščino, kjer so razpravljali o sedanjem političnem položaju Novinarjev demokratske stranke je bil vstop na te skupščine zabranjen. Pred vhom v dvorano je bila postavljena stroga kontrola. Najprej so zborovali pristaši Radičeve stranke. Došlo je na zborovanje mnogo seljakov iz bližnje zagrebske okolice. Na zunaj so trdili, da se bodo na zborovanju posvetovali samo o gradnji Radičevega doma. V resnici pa je bilo zborovanje tajno politično. Vsečina in uspeh pa še nista znana. Za Radičevce so zborovali hrvaški opozicionisti. Tudi o zborovanje je bilo tajno. Po končanih zborovanjih so francoski in zajedniški akademiki priredili skupno z Radičevimi kmeti obhod po mestu. Po ulicah so skušali demonstrirati za Radičev republiko. Policija je demonstrante na miren način brez branjalne sile razpustila. Akademiki so priredili na to na vrtu pred univerzo shod, na katerem je govoril dr. Drinković. Policija shoda ni razpustila. Drugih incidentov ni bilo.

Papež protestira proti izgonu Karla?

— Dunaj, 30. oktobra. »Reichspost« poroča, da je papež protestiral proti eventualnemu »krutemu« izgonu Karla Habsburškega. Papež je rekel: »Ore za usodo katoliškega vladarja, ki je bil prisiljen do tega koraka vsled zgodovinskih obveznosti in vsled obveznosti napram cerkvi.«

Velika anizacija proti mali?

— d Beograd, 29. oktobra. Presbiter poroča iz Londona: Budimpeštanski dopisnik »Daily Telegrapha« opisuje razvoj dogodkov na Madžarskem in veli, da je prišel Karl na Madžarsko že v četrtek, ne pa v petek, kakor se je poročalo. Karl je zamudil dva dni in to je po mislih dopisnika vzrok njegovih neuspehov. Budimpeštanska garnizija je imela takrat samo sedemsto mož, dočim je Karl razpolagal s 5000 vojakov. V poslednjem trenutku je Julij Denotek s svojim govorom navdušil dijake, da so branili Pešto. Do prave borbe ni prišlo. Bilo je samo nekoliko mrtvih in ranjenih. Karl se je bal krvoprelitja in je zapovedal umik, vojaštvo pa ga je zapustilo in se povrnilo k vlad. S tem je bil Karlov neuspeh popoln. Karla bodo internirali na angleški ladji, ki je usidrana v Pešti. Vendar pa ta afera tako dolgo ne more biti rešena, dokler mala antanta ne demobilizira. Na koncu veli list, da je vsled prepovedanja Karlove avanture intervencija male antante postala popolnoma nepotrebna.

POSLANIŠKA KONFERENCA O MADŽARSKEM PROBLEMU.

— d Pariz, 30. oktobra. (Havas) »Petit Parisien« priobčuje podrobnosti, ki se tičejo posvetovanj veleposlaniške konference o madžarskem vprašanju. Konference naj bi v prvi vrsti odpravila skrb male antante in hitro uredila vprašanje o prihodnosti Karla Habsburškega. Meni pa, da je ultimatum, ki ga bo hotelo donavske države poslati v Budimpešto, postal brezpredmeten, ker je že sama v svoji madžarski vladi poslani notí zahtevala odstavitev Karla in njegove obitelji, pa naj on pritrdi prestolni odpovedi ali ne. Glede madžarske armade je izjavila konferenca, da bo pazila na to, da se bo število armade pomanjšalo, da bo pa tudi ugodno sprejela podatke, katere ji bo mogla dati mala antanta. Kar se tiče stroškov za mobilizacijo male antante, misli konferenca, da se ne smejo naložiti Madžarski, ker je sklenila mala antanta te ukrepe sama po sebi in ker je Madžarska izpolnila svojo dolžnost in preprečila poizkus razkralja.

RESKI PROBLEM V RIMSKI FAZI.

— Reka, 30. okt. (Izvir.) Zanella se mudi že dalje časa v Rimu, kjer je v neprestanih stikih z vsemi glade Reke v pokvet prihajajočimi činitelji. Zanella hoče doseči, da se končno reši reško vprašanje in se ne zavlačuje več tako, kakor doslej. Zanella poroča, da stoji pred rešitvijo reškega problema. Glavno sporno vprašanje je vedno Baroš. Zanella izvaja, da Baroš spada k reškemu pristanšču in bi odstop Baroš Jugoslaviji pomenil stalno nespozumljenje med reško državo in Jugoslavijo. Pravi, da Sforzova pisma »letere di un ministro italiano« o baroškem pristanšču niso nikakor obvezna, marveč se ima rešiti reški problem v znamenju miru med obema državama. Tako modruje Zanella, ki se je v Rimu nazval povsem italijanskega duha. On hoče tudi, da se doba, določena za pristanški konsorci, primerno podaljša, kajti v sedaj določeni dobi ne vidi prave vzpostavitev reškega prometa in nekaj strah ima pred Jugoslavijo. Mogoče pa je tudi to, da se rešitev baroškega vprašanja vplete v vprašanje konsorcija in bi se pripadnost Baroš izrekla še le potem, ko poteče doba konsorcija. V Rimu iščejo izhoda na ta ali oni način, samo da bi na pripadeli

že sedaj Baroš Jugoslaviji. Splošno iščejo poti, da bi se vpliv Jugoslavije na Reko omejil, kar je mogoče, kajti vodilno vlogo na Reki hoče obdržati Italija, ki bo tudi gospodarsko podpirala Reko, kakor je sklenil ministrski svet in kakor je to sporočil Zanella. Jugoslavlani imamo vtis, da more sedanja rimaka faza reškega problema Reki samo škodovati. Ako bodo le odpravili Jugoslavijo od Reke, jo končno morda res odrejejo in Reka mora pod italijanskim gospodstvom poginiti. Za ogled v tem oziru naj služi Reki — Trst, ki je že na robu gospodarskega propada.

AVSTRIJSKI LEGITIMISTI SE NISO OBUPALI.

— Dunaj, 31. oktobra. (Izvir.) Današnja legitimistična »Montags-Zeitung« objavlja daljši čalek o ponosrečni restavraciji Habsburgovcev. Legitimistov v Avstriji ti neuspehi še ne strašijo ter bodo nadaljevali borbo za vzpostavitev legitimistično-monarhističnega principa. Klerikalci posebno agitirajo za monarhijo.

DUNAJSKI ARZENAL ODDAN V NAJEM.

— Dunaj, 31. oktobra. (Izvir.) Jeklarne dunajskega arsenala so vzele v najem Schöllerjeve tovarne in konzern Kreditnega zavoda za najemnino 600 milijonov.

AVSTRIJA PED BANKEROTOM

— Dunaj, 31. oktobra. (Izvir.) K približki plači državnim uslužbencem potrebuje vlada 15—16 milijard. Po dosedanjem stanju financ se bo državni deficit za leto 1921 pomnožil za 140 milijard.

Poročaja v Bolgariji.

— Beograd, 31. oktobra. (Izvir.) Z ozirom na parlamentne vesti da so v Bolgariji izbruhli veliki nemiri, je imel vaš dopisnik včeraj razgovor z odpravnikom poslov tuk. bolgarskega poslanstva g. Ljudskanov »Stankovom«. Poslanik Todorov sam je namreč odpotoval na poziv Stambolijskega v Sofijo. G. Stankov se je izjavil: Naše poslanstvo doslej še ni prejelo uradnih poročil o kakih nemirih v Bolgariji. Resnica je, da se trenutno vrše med meščanstvom in agrarci ljuti boji. Meščanske stranke, ki še vedno hočejo uveljaviti Ferdinandovo politiko, nastopajo z vsemi političnimi metodami proti agrarcem, katere vodi vlada Stambolijskega. Umevno je, da te stranke skušajo v deželi priboriti vlado. Ta borba je zadobila zadnje dni velik razmah.

Glede atentata na ministra Dimitrova je g. Stankov naglašal, da je postal žrtev svoje politične misli. Minister Dimitrov je bil velik sovražnik makedonskim četaškim tolpam. Te tolpe so mu prisegle maščevanje in so sklenile njegov umor. Svoječasno je minister Dimitrov obiskal Prago, Dunaj in Beograd. V Beogradu je bil ministrski predsednik g. Nikola Pašić izjavil, da bolgarski narod že dolgo časa ne zasleduje prave narodne politike, temveč še vedno vodi politiko Ferdinanda. Šele pod vlado Stambolijskega se je preokrenilo mišljenje bolgarskega naroda in je mogoče jugoslovansko-bolgarsko zblizanje. Rezultat tega zblizanja pa je odvisev od zadržanja makedonskih komitaških čet. Njih razpust je neohodno potreben. Po tem sestanku je Dimitrov napovedal makedonskim četašem neizprosno boj.

Dogodki v Kraslicah.

— Praga, 29. oktobra. O dogodkih v Kraslicah je dosedaj dospelo samo prvo uradno poročilo. »Česko Slovo« poroča o posameznih poskuhi antiliteristične propagande v provinci in veli, da so za to odgovorni nemški nacionalci in komunisti. — Kakor poroča »Tribuna«, so prišli poslanci in senatorji nemške parlamentarne zveze k ministrskemu predsedniku, da bi pretresali vprašanja, ki so v zvezi s sedanjem položajem in dogodkom v Kraslicah. — »Narodni Listy« javljajo, da se je opustila namera, sklicati parlament v prihodnjih dneh.

Tiskovni oddelek ministrstva za narodno brambo v Pragi poroča: Včeraj ob 17. je došel v Kraslice (Graslitz) vojaški asistentni oddelek, ki je obstojal iz 38 mož in dveh častnikov. Na kolodvoru je pričakovala oddelek večja množica nemškega prebivalstva, ki je sprejela vojake s hrupom, jih obkolila in obmetavala s kamenjem. Moštvo je kljub temu ohranilo red in disciplino ter ni odgovarjalo na žalitve. Ko je oddelek med znatnimi zaprekami prišel na glavni trg, sta padla iz sosednjih hiš dva strela. To je bilo znamenje za napad zbrane prebivalstva, ki je hotelo vojakom odvzeti puške. Poveljnik oddelka je nato ukazal streljati.

Ubityh je bilo 11 oseb, 10 pa ranjenih. V varstvo miru se je nad poslitičnim okrajem Kraslice proglasil preki sod.

KONFERENCA V PORTOROSE.

— d Portorose, 29. oktobra. Danes so se pričela posvetovanja konference v Portorose. V otvoritveni seji je bil izvoljen Avezzana za predsednika. Batou in Dent za podpredsednika. Sklenilo se je sestaviti tri komisije, gospodarsko, poštno in železniško. Načelnika komisije za železnice sta Luccioli in Dent. Komisije prično delati popoldne. Dospeli so tudi českoslovaški delegati, tako da so sedaj zastopane vse države.

Veliki gozdni požari v Srbiji.

— Beograd, 31. okt. (Izvir.) O velikih gozdnih požarih v Srbiji, kjer po večini gore državni gozdovi, je izdano sledeče uradno poročilo: Požar na Planini Kukavica se je neverjetno hitro razširil in zavzel kompleks od 300 ha. Vzrok požaru je neznan. Domnevajo, da je požar bil podkaten od zločinke roke. Iz Uže javljajo, da je gozdni požar v državnih gozdovih na Črnem vrhu zavzel velike dimenzije. Razširjen je na kompleksu okoli 300 ha. Pri tem je tudi zgorelo 2000 m³ izdelanega lesa, last Prometne banke. Škoda je ogromna. Vojštvo in narod skušajo požar lokalizirati. — Iz Negotina javljajo, da je 27. oktobra izbruhnil velik požar v državnih gozdovih Tekija. Škoda je velikanska. Vzrok neznan. — Državni gozdovi na planini Veliki Jastrebec pri Prikoplu so začeli goriti. Požar se silovito širi in zadobiva obsežne dimenzije. Je nevarnost, da se vžgo tudi gozdovi na planini Mali Jastrebec. Lokalizacija je zelo otežkočena. — Iz Skoplja javljajo, da so se v okolici vnela državna šume. Požar je zelo silovit.

— Sarajevo, 31. okt. (Izvir.) Iz Bihača javljajo, da so začeli v tamošnji okolici goriti državni gozdovi. Požar zavzema velike dimenzije. Vzrok požaru popolnoma neznan. Lokalizacija zelo otežkočena.

— Beograd, 31. okt. (Izvir.) O požarih katastrofah so razširjene raznovrstne govorice. Splošno prevladuje prepričanje, da so ti požari deloma posledice velike suše, deloma mogoče čini organizirane zločinske roke. Dosađanje škode absolutno še ni mogoče točno preccniti, gotovo pa je, da znaša milijone in milijone.

TUDI V BOLGARIJI GOZDNI POŽARI.

— Sofija, 31. okt. (Izvir.) Ogromen požar je koncem prejšnjega tedna nastal na balkanskem pogorju, zlasti v okolici Nove Zagore, Slivna in Kotla. Vžrak tem požarom navajajo veliko sušo, ki vlada po vsem Balkanu. Da se uduši ta požar, je vlada mobilizirala narod v večjih okrajih. Lokalizacija velikega požara je zelo težavna.

VELIKI VIHARJI NA DUNAJU IN V AMERIKI.

— d Dunaj, 31. okt. Od sobote do nedelje je divjal na Dunaju vihar, ki je naredil mnogo škoda na poslopijih. Škoda cenijo na več milijonov. — d London, 30. okt. (Brezlično.) Tropični vihar v Floridi je povzročil ogromno škodo, ki jo cenijo na več milijonov dolarjev. Mesto Tampa je strahovito trpelo. Nad 900 hiš je vihar poškodoval ali pa popolnoma razdejal. — Vancouver, 29. okt. Bliznja vas Britannia - Peach je razdejana po nallvu in poplavi. Ugreznilo se je 50 hiš. Mrtvih in pogrešanih je 35 oseb.

Borze.

— d Curih, 29. oktobra. Devize: Berlin 3.12, Holandija 185, New York 544, London 21.40, Pariz 39.65, Milan 21.55, Praga 5.50, Varšava 0.13, Zagreb 1.85, Budimpešta 0.70, Bukarešta 3.50, Dunaj 0.25, avstrijske krone 0.16.

Društvene vesti.

— Zveza slovenskih pevskih zborov v Ljubljani vlnudno proš v p. n. Člane ljubljanskih pevskih društev, da pridejo v torek, dne 1. novembra ob 11. dopoldne v pevsko dvorano Glasbene Matice, Vegova ulica 7/II. k pevski vaji. Popoldne istega dne pojo namreč združeni pevski zbori običajne nagrobne na novem pokopališču. Odbor prosi točne in polnoštevilne udeležbe, tako zjutraj pri vaji, kakor popoldne pri nastopu.

— Članice Kola jugoslov. seater ne pozabite, da je v četrtek 3. t. m. ob 5. v društveni sobi odborova seja, katere se zanesljivo udeležite.

— Aljažev častni večer s koncertom priredi Slovensko glasbeno društvo »Ljubljana« v veliki dvorani hotela »Union« dne 7. t. m. Poleg dveh Aljaževih se bodo pete slovenske umetne in narodne, slovaške in srbske (makedonske pesmi).

— Društvo stanovanjskih najemnikov za Slovenijo s sedežem v Ljubljani, opozarja, da se vrši prihodnja javna in odborova seja v sredo dne 2. novembra t. l. ob 20. uri v mali dvorani Mestnega doma. Društvena pisarna daje članom dnevno od 18. do 20. ure informacije Sv. Petra cesta štov. 12 pritično, dem.

— Zborovanje drž. nameščencev v Slovenski Bistrici. V torek, dne 18. oktobra t. l. se je vršilo v Slov. Bistrici zborovanje javnih nameščencev. Predsedoval je zborovanju predsednik nabavljane zadru-

ge davč. upravitelj g. P. Pirkmaier. V lako stvarnem, obširnem govoru je predsednik očrtal sedanjí obupni položaj drž. nameščencev. Poročal je o zborovanju delegatov v Beogradu glede službene pragmatike, o draginji, nadalje kako težko stališče ima nabavljana zadruge, ker ne dobi od Saveza kredita. Predsednikovo poročilo so vsi navzoči s splošnim odobravanjem vzeli na znanje. Soglasno so bile sprejete resolucije slične kot v Celju in Mariboru. Posebno se je zahtevalo, da se mesto Slov. Bistrice uvrsti v II. plačilni razred draginskih doklad, ker je v obče znano, da so vse življenjske potrebščine veliko dražje kot v Mariboru. Vloga z resolucijo in s seznamom tržnih cen se je poslala predsedstvu pokrajinske uprave v Ljubljani. Istotako se je zaprosilo ministra g. dr. Kučkovca in predsednika »Oredne zveze« poslanca g. prof. Reiserja, da storita potrebne korake za izpolnitev upravičenih zahtev. Za zastopnika drž. uslužbencev v občinski sodišče za pobiranje draginje je bil izvoljen čestni nadzornik g. Maks Rovšek.

— Dramatičnim društvom in odsekom! Pod skromnim naslovom »Diletantski odere navodila, se nam obeta strokovna knjiga, ki jo že vnaprej pozdravljamo z odkritim veseljem. Saj bo ta knjiga postala brez dvoma vademecum vsakega diletanta, vsakega ljubitelja gledališke umetnosti. S to knjigo bo dobilo vsako dramatično društvo in vsak dramatični odsek takorako strokovno podlago za uspešen razvoj in napredek. Vsakemu društvu, pa tudi vsakemu posameznemu igralcu ali režiserju bo s temi navodili dosedanje delo vsaj za polovico olajšano, saj bo na prav vsako vprašanje, ki ga danes ne ve, lahko primerno rošiti, našel v knjigi obširen strokoven odgovor. In tako ne bo samo iz vidika praktične potrebe ampak tudi iz kulturnega vidika pomnila ta knjiga velik napredek za diletantke odre. Veselja do igranja in do bira sploh je pri nas povsod dovolj — ti pričajo neštevilna dramatična društva oziroma odseki. Skoro povsod pa so prireditelji več ali manj samouki, sicer navdušeni za lepo umetnost, a manjka jim trdna podlaga za njihovo dobro voljo. To podlago pa jim bodo nudila »Navodila«, na podlagi katerih bo vsaka predstava našedla raso temeljito in vsestransko ter tako nudila kulturnu užitek. V tem je ona velika kulturna vrednost te knjige, ki ne sme manjkati v nobenem našem dramatičnem društvu, celo ne pri nobenem diletantu, ki resno misli za umetnostjo! V desetih odstavih razpravlja avtor o izbiri iger, zasedanju vlog, vajah, režiserju, oderskem jeziku, predstavi, maskiranju, aplavzu, kritiki in gledaliških dvorah tako strokovnjaški in izérpno, vendar poljudno in pregledno, da bo knjiga res odgovarjala svojemu namenu, kakor doslej malokatera. Pisana je z vročo gledališko krivjo in z iskreno ljubeznijo do gledališke umetnosti in do naših odrov. Zato upravičeno pričakujemo, da bo našla med našimi številnimi diletanti mnogo odjemalcev. Isto velja tudi za Emil Navinškova strokovna navodila za smikanje »Le-pa maska«, ki so istaklo primerna in potrebna vsem našim odrom in po kateri bodo leti ravno tako s pridom segali, kakor po Skrbinskovem »Diletantskem odru«. Obe knjigi izideta že koncem oktobra in skoro gotovo, ne bosta presegali cene K 40.— ter bo torej spričo te nizke cene pač vsakomur mogoče, nabaviti se jih. Opozarjamo tudi na to, da bi založništvo p. n. društva zelo ustregla, ako bi naročala za svoje članstvo skupno in bi bilo v slučaju večjih naročil mogoče dovoliti tudi nekaj popusta. Vsa naročila naj se naslovo na: »Založbo Zvezne tiskarne, Marjini trg 8 v Ljubljani.«

— V trezen premislek »Poselski zvezci«. Prejeli smo in priobčujemo: Namen tega dopisa je, dokazati, ali so upravičena razburjenja gospodinj zaradi pretirane poselske tarife. Služkinja je imela pred vojno mesečnih 16—21 K za obloko in drugo. Dohodi stalnih nameščencev z dvema otrokoma so znašali pred vojno povprečno mesečnih 300 K. Ako je bila plača služkinje pred vojno n. pr. 24 K, kar je bilo že za kuharice, bi morala ta danes dobiti desetin največ 320, ne pa kar 550 K. Služkinja pa ima tudi marškaturo za obloko, dočim si mora marsikatera gospodinja v teh težkih časih beliti glavo, kje naj dobi denar za obloko od zaslužka svojega moža. Stanovanja so se podražila, hrana je zopet za 100% dražja. Veliko gospodinj se sploh ne more več stanu primerno oblačiti, zato tudi služkinji ni treba, da hodi v svilnenih »serpahn« in rutah ter dragih oblekah. Ako so služkinje v začetku l. 1920, ko so bile cene blaga za dobrih 50% dražje, zahtevale 60 do 120 K plače, zakaj danes kar 400% več? Recimo, da ima služkinja 250 K mesečne plače, kar je letno 3000 K, si vendar lahko poskrbi pošteno in stanu primerno obloko, saj vendar ni treba kar cele bale! Marsikatera gospodinja si ne more kupiti toliko nove obleke, kakor si jo lahko kupi služkinja. Poleg tega pa dobi pridna in zvesta služkinja še marsikaj od gospodinj. V organizaciji služkinj manjka prave krščanske ljubezni in skromnosti. Kdor ne verjame, se o tem lahko prepriča. Če gre na trg, kjer hulaško služkinje proti gospodinjam in jih obrekujejo. Potem neprestane prireditve, zabave itd. Največji sovražnik služkinje je odbor te organizacije in njeni drugi voditelji. Poselska zveza lahko spravi s pretiranimi zahtevami služkinje ob kruh in jih vrže na cesto. Organizacija naj raje skrbi za starostno zavarovanje ali pa za ustanovitev podpornega društva za onemogle služkinje in mesto hulaškinja naj jih navala k delu in krščanski ljubezni. Potem bo zadovoljstvo na obeh straneh. »Poselska zveza« je proglasila »zaporo« nad Ljubljano, češ da tu ni na razpolago nobenih služb.

To je laž in znamenje slabosti te zveze. Za poštena delavna dekleta je v Ljubljani služb v izobilju. Toda teh se »Poselska zveza« boji, zato jih odvrača od Ljubljane. Toda to sredstvo ji ne bo pomagalo, ker ni — pošteno.

Turistika in sport.

— Ilirija, Ljubljana: Ilirija, Zagreb 3 : 2 (1 : 1). V včerajšnji tekmi med našo in zagrebsko Ilirijo so podlegli Zagrebčani. Igra je bila z obeh strani precej manjvredna, gostje so bili poleg tega nedisciplinirani, kakor bi ne smelo biti nobeno moštvo, ki se naziva prvotrazredno. Publika je našla v igri mnogo zabavnih momentov. — Kot predigra se je vršila tekma med Hermesom in rezervno Ilirije; rezultat 3 : 3.

— Českoslovaška: Jugoslavija 6 : 1. Pravilen rezultat nogometne tekme med reprezentancami Českoslovaške in Jugoslavije, igrane 28. oktobra v Pragi je 6 : 1 in ne 5 : 1 kot smo prvotno poročali.

— Ilirija: Maribor. Na praznik 1. novembra se vrši na sportnem prostoru Ilirije nogometna tekma med Ilirijo in Mariborom. Maribor je prvi klub v Mariboru in po svoji sedanjí formi rečen konkurent ljubljanski Iliriji. Početek igre ob 15. — Ob 14. uri igra dva moštvi naraščaja predlekom.

Izpred sodišča.

— Zanimiva sodba pred ptujskim sodiščem. Kakor nam javljajo iz Ptuj, je bila v soboto pred tamošnjim okrajnim sodiščem zanimiva kazenska razprava zaradi žaljenja časti. Nadežditič g. Klemenčič je tožil lastnika »Jugoslavije« g. Antona Paska, ker mu je na predvečer znanega političnega procesa v neki gostilni zabrusil v obraz: »Ti boš že dobil zaslužen« plačilo za svoje lumparije! G. Anton Pesek je bil obsojen na 600 K denarne kazni. Obe stranki sta prijavili vzklik proti sodbi.

Narodna obrana.

— Vse podružnice Jugoslovanske Matice prosimo, naj v svojem področju abirajo obrabljene znanke. Dobro organizirana zbirka znanj bo donesla izdatnih svot in ji odprla nov vir dohodkov, ki ne zahteva nikakih žrtv in le malenkosten trud. Zbirajo se lahko znanke s kuvertami vred, kar bi bilo še boljše, ker se na ta način dobe znanke nepoškovane. Vsaka podružnica dobi vedno lahko par žensk ali otrok, ki ji od časa do časa znanke izrežejo tako, da ostanejo zobčki nedotaknjeni. Znanke je poslati pokrajinskemu odboru v Ljubljani. Podružnicam bo ta akcija gotovo dobrodošla. Na ta način lahko razširijo svojo propagando v vse slove in stranke in zanesejo zanimanje za Jugoslovansko Matico tudi v kraje, kjer ga dosedaj ni bilo.

Polzvedba.

— Zgubila se je dne 27. oktobra zlata damska zapesna ura. Pošten najditelj naj jo odda v trgovini Ivan Sax, Stari trg 8.

— Zgubila se je črna nova nogavica na Tržaški cesti. Pošten najditelj naj jo odda Tržaška cesta št. 24.

— Polzvedba. Kdor je na recepciji na českoslovaškem konzulatu svoj cilindar zamenjal za cilindar z znanjko Sokli, naj ga pošlje Krakovski nasip št. 6/L, kjer dobi svojega.

— Izgubil se je avtoplašč 700x100 na poti med Gameljni in Ljubljano. Nagrado dobi, kdor ga prinese, Dunajska cesta št. 60.

Poslano.*

Z željo, odvrniti od našega zdravilišča vse, kar mu škoduje, predvsem pa osebo polemiko, vsled katere je to zdravilišče že toliko trpelo, nisem imel namena odgovarjati na običajne napade, naperjene proti vsakokratnemu tukajšnjemu ravnanju. Ker pa dopisniki, katerim ogražajo moje neselčno delo za zdravilišče njih osebne koristi in samoljublje, izrabljajo narodnost in različne stranke za napade na moje rodino, sem prisljen dotičnim poljsniti svoje stališče z zagotovilom, da je to prvkrat in zadnjičkrat, da odgovorjam na zahrbitne napade.

Kdor me pozna ve, da bom vsikdar in povsod vedel varovati slovenski značaj našega zdravilišča in da se »stari časi« vsaj v tem zmlu ne bodo vrnili, dokler bom jaz ravnatelj v Rogški Slatini.

Zel sem priti v domovino, da bi rešil svoje otroke potujčevanja in jih mogel vzgojiti v narodnem duhu. Zena, ki je hči nemških staršev, mi je rada sledila tudi z najboljšo voljo, prilagoditi se kar najprej razmeram moje domovine in spopiliti se v slovenskem jeziku. Dopisnik naj bo prepričan, da bo že v bodoči sezoni moja žena izvrševala reprezentativne dolžnosti v slovenskem jeziku. Če je pa dopisnik sedaj, ko je moja žena komaj dva meseca v Sloveniji, moral spregovoriti š nio par besedi v nemškem jeziku, mu je bilo prosto, to storiti tudi v francoskem ali angleškem jeziku.

Kar najbolj profanira naše zdravilišče pa ni nemškustarstvo, katerega tu ni in ga ne bo, ampak osebne polemike po časopisih in večno barantanje za Rogško Slatino. Kdor pri tem sodeluje, ni prijatelj našega zdravilišča, ampak mu pomaga kopati grob, v katerega bi ga tako radi pokopali naši politični nasprotniki.

Zato naj bodo vsi dopisniki prepričani, da jim na njih zahrbitne napade ne bom več odgovarjal, pač pa me bo veselilo, če mi daio na pristolnem mestu priliko, razgovoriti se z njimi o vsem, kar bi bilo po njih mnenju v korist našemu zdravilišču. Rog. Slatina, dne 25. okt. 1921.

Dr. Fran Šter.

* Za vsebino tega spisa je uredništvo odgovorno, kolikor določa zakon.

Gospodarske vesti.

Davek na poslovni promet.

(Dalje.)

K točki 2 a) se mora naglasiti, da je glavni namen zakona, oprostiti izključno le lastne pridelke poljedelcev. Kar pa potjelelec proda poleg lastnih pridelkov — t. j. kar kupi namenoma, da proda dalje — od nosno vse ono, kar proda in kar ni sestavni del njegovega poljedelstva ali sploh ne izvira iz njegovega lastnega kmetijskega proizvodstva, je zavezano davku na poslovni promet. V tem oziru je v posameznih primerih postopati kakor pri slučajno opravljenem prometu.

Ker je ta oprostitev subjektivna in neposredno vezana na osebo samo in ker imajo poleg tega prodaje potom kooperativa (poljedelskih združenj, gospodarskih združenj) v glavnem spekulativni namen, da čim bolj ukoriščajajo konjunkturo, le promet teh združenj zavezuje davku na poslovni promet.

Podjetja, ki prodajajo samo davka proste stvari (točka 7 in sl.), n. pr. tatičke, ki prodajajo izključno tobak, znamke in kolke, se smejo popolnoma oprostiti dolžnosti, da bi vodila knjigo opravljenega prometa.

Za ostala podjetja, ki prodajajo objektivno oproščene in davku zavezane predmete (n. pr. trafikanti, ki prodajo poleg tobaka še druge potrebščine za kadilce, razglednice, papir itd. velja le objektivna oprostitev. Ta se uveljavlja takole:

Vsa taka podjetja vpisujejo v knjigo opravljenega prometa celokupno kosmato izkupilo, pri zaključku trimesečja pa odštejejo od kosmate vsote kosmati znesek objektivno oproščenih predmetov. Ta se izračunuje iz listin o prejemu blaga, iz odstotka dobička pri teh predmetih odnosno dovoljene provizije. Tako izračunana vsota se prenese v kupon za plačilo davka na poslovni promet. N. pr. trafikanti, ki prodajajo poleg tobaka še druge predmete, odštejejo po knjigi, s katero prevzamejo od pristojne monopolne uprave, odnosno od glavne zaloge tobaka objektivno oproščene predmete.

Glede oprostitve po točki 12 velja tudi za proizvode hišne industrije isto načelo kakor za poljedelce torej le subjektivna oprostitev samih proizvajalcev, — če izpolnijo ostale pogoje, t. j. če obratujejo le s pomočjo rodbinskih članov. Kot mali obrtniki so oproščeni le oni, ki se bavijo samo s popravili — izdelujejo in pridelujejo blago pa samo po naročilu — vendar brez pretežnega sodelovanja kapitala (stalnega in obratnega) t. j. če temelji promet v glavnem na delovni moči, odnosno neposrednem uveljavljanju obrtniškega znanja in če so pred vsem izpolnjeni pogoji glede števila pomočnikov in učencev.

Predmet davku zavezanih podjetij očitno, kadar je treba, oni organ, ki odmeri pridobitino. Ako so ti organi pridobitinske komisije, ne izvrši ocene plenum komisije, nego samo odsek, v katerem je:

1. predsednik, odnosno namestnik pridobitinske komisije in nadalje po njegovi izbiri:

2. en imenovan član,

3. en izvoljen član.

V vseh ostalih primerih izvrši oceno pristojno davčno oblastvo. Za ugotovitev davčne osnove pri pavšalni odmeri velja isti postopek.

Knjigo opravljenega prometa po A. morajo voditi vsa ona podjetja in vsi oni obrati, ki so po zakonu zavezani voditi poslovne knjige kakor tudi vsa ona podjetja in vsi oni obrati, katerih letni promet je v preteklem davčnem letu presegal 1 milijon kron, torej vse protokolirane firme, družbe,

zavezane javnemu polaganju računov, in družbe s omejeno zavezo, končno podjetja in obrati, katerih promet je presegal gorjenje mele.

Knjigo opravljenega prometa po obrazcu a) vodijo vsa ostala podjetja in vsi ostali obrati, kakor tudi vsi prosti poklici.

Pavšalno se obdavčuje za sedaj samo promet s črnim in rjavim premogom in lignitom, potem promet na podstavu lova in ribje lovi in ves promet ostalih davku zavezanih stvari in storitev na drobno. Razen tega se pavšalno obdavčujejo tudi vsa ona podjetja, vsi oni obrati in prosti poklici, katerih letni promet ne presega 40.000 K.

Ako je to v prid državi in davčnih zavezancev, smejo davčna oblastva dovoliti pavšalni način obdavčitve iz posebno upravičenih razlogov tudi takim davčnim zavezancem, ki so sicer zavezani voditi knjige opravljenega prometa po a). O tem odločajo in dajo dovolitve ona davčna oblastva, v katerih območje spada dotični davčni zavezanec. Kot posebno upravičene razloge je upoštevati krajne prilike, okoliščine in razmere obrata ali podjetja samega, pismenost, t. j. stopnja izobrazbe davčnega zavezanca, odnosno zastopnika, ki v njegovem imenu vodi obrat ali podjetje. O prošnjah odločajo davčna oblastva po svojem prevladku, odnosno po uradnih pripomočkih, katere že imajo, odnosno katere si pribavijo.

Davek na poslovni promet se sme plačevati tudi po poštnem čekovnem uradu. Natančnejša določila o tem vsebuje razglas v Uradnem listu.

Razglas delegacije vsebuje nadalje še važna določila za premoževalce in določila za obveznosti, za katere niso odrejeni roki še v uredbi in pravilniku, posebne roke.

Končno objavlja razglas, da se prične formalna kontrola davčnih zavezancev že prve dni meseca novembra t. l. Obseg II je kontroliranje plačevalcev davka v zgolj formalnem oziru, t. j. ali se vodijo knjige, ali se dnevno vpisujejo določene vsote v dotične kolone itd. Po členu 11 uredbi morajo davčna oblastva vročiti kontrolnim organom splošni pismeni uradni nalog, s katerim se odreja formalna kontrola, da se lahko izkažejo napram strankam.

(Konec.)

— g. Novi 10 dinarski bankovci. Iz Amerike je dospela v Beograd prva pošiljatev novih 10 dinarskih bankovcev. Na eni strani bankovca je naslikan močan mož, ki predstavlja delavstvo in industrijo, na drugi strani pa je D-bro polje in Sokol kot simbol narodnega ujedinjenja. Kakor hitro dosepejo še ostale partije, se izrčijo novi bankovci prometu.

— g. Varstvo domače industrije. Gospodarsko - finančni odbor je odredil, da se zviša agio na uvoz v svrhu varstva naše domače industrije. Istočasno se bo prepovedal uvoz vega luksurnega blaga brez ozira na to, ako se te vrste blago pri nas ne proizvaja ali ne.

— g. Vinska trgatve v severni Dalmaciji. Iz Šibenika poročajo, da se je končala letošnja vinska trgatve z večjim rezultatom v kvan-titeti in kvaliteti nego se je pričakovalo. Suša je sicer mnogo škodovala vinogradom, toda zato je vino toliko boljše in močnejše. Cena moštu je bila ves čas trgatve 600 do 800 K hl. Vinski trgovci iz Slovenije bi storili dobro kupčijo z nakupom vina, obenem bi pa doma-

gali tamkajšnjemu prebivalstvu, ki je zelo oškodovano vlad bivše italijanske okupacije.

— g. Nemci o italijanskih lukah v Jadranskem morju. »Kölnische Zeitung« priobčuje članek o italijanskih lukah v Jadranskem morju in pravi, da so na vojni profitirale le Benetke, dočim sta Trst in Reka mnogo izgubila z razpadom bivše avstro-ogrške monarhije, ker nimata naravnega gospodar-skega zaledja. Trgovina iz Madžarske in Hrvatske se poslužuje jugo-slovenskih pristanišč v Dalmaciji. Tudi Čehoslovaki se poslužujejo raje internacionalizirane Labe preko Hamburga, za blago na vzhod pa Donave preko Črnega morja in Soluna. Veliki oceanški parniki prihajajo in odhajajo večinoma prazni v Trst. Trst je v krizi, ki jo povečujejo še boji med Slovenci, komunisti in fašisti. Tudi Ancona je oslabiljena. Trgovina je zastala, ker je prišla Dalmacija v jugoslovenske roke. Pristaniški delavci v italijanskih lukah so vsi komunisti.

— g. Potniki, trgovci in carina. U ovom broju 242, od 27. oktobra ove god. »Slovenski Narod« je do-neso noticu: »Potniki, trgovci in carina«, u kojoj se kritikuje rad carinarnice, što stranim putnicima pre-ocarini robu nego domaćim trgov-cima. Sve što je u ovoj notici izne-to, apsolutno je neistina, zasnovana na namerno smišljenim činjenicama. Iz kancelarije glavne ljubljanske carinarnice.

— g. Italijanom se mudi? Itali-janci 24. oktobra. Na sejmu je bilo: 141 volov, 5 bikov, 323 krav, 12 te-let, 7 konj, skupaj 488. Cenel debeli voli kg žive teže 14—17 K, poldebe-li 12—14, plemenski 10—12, biki za klanje 9—10, glavne krave 12—14 plemenske 7—12, molzne 12—14 breje krave 12—16, mlada živina 7—12, teleta 11—14, kravo za klo-basarje 5.50 — 7. Kupčija je bila bolj slaba, malo debelo rejene živine, vnanjih kupcev skoro nič. Po-sebno pozornost je vzbudila kupči-ja par volov 1420 kg težkih, last od-vetnika dr. Orosla, katere je kupil znani mesar milijonar Filipič iz Ma-ribora po 16.50, torej za 23.430 K.

— g. Izvoz naših konj. V zad-njem času se v Mariboru opaža ži-vahen izvoz naših lepih konj v tu-jezinstvo.

— g. Novo industrijsko pod-jetje v Celju sta ustanovila Franc Fuhs in Avgust Kregar: prvo jugo-slovensko žično industrijo. Indus-trijsko življenje v Celju se lepo razvija.

— g. Izmenjava vojnih posojil na Češkoslovaškem. Ministrstvo dr. Beneša se je bavilo z vprašanjem izmenjave vojnih posojil. V glav-nem se dela na to, da bi se našel način rešitve za izmenjavo starih vojnih posojil z novimi državnimi posojili. Vsa stvar se nahaja šele v početnem stadiju.

Selfeo v novembru, nove staobe in stanovanjska mizerija.

Novi gosp. župan ljubljanski je, razvija-joč delovni program, ki čaka občinski svet, izvajal glede odprave stanovanjske mize-rije, približno to-le:

»Vse papirne navedbe in ukrepi so prazna teorija, če se ne udeležijo v prak-si. V Ljubljani se stanovanjska mizerija za uradništvo in delavstvo ne odpravi to-liko časa, dokler se ne zgradi hiše, ki jih naj postavi tudi občina s pomočjo državne denarne podpore. To je dolžnost ene kot druge, ker to zahteva socializem!«

Letos bodo selitve v novembru malo-številne in stanovanjski urad bo imel dvom-ljivo čast »nakazovati« prosta stanovanja, ki jih bo lahko kar na prste seštel. Koliko novih stavb pa je v tej sezoni na razpolo-go in uporabljen? Meseca avgusta je bilo zasedenih šest: 3 bančne (še od teh ena le deloma), 2 privatni vili ter hiša Južne Je-zeznice ob Resljevi cesti. V bančna postop-ja (Jadranske banke) so se selili bančni uradniki, v vili privatni lastniki s 3 stran-kami, v železnično pa žel. uradniki iz ko-lovodra, kjer so potem prostore porabili za urada. Z novembrom je edino še v drugi hiši Jadranske banke ob Miklošičevi cesti zasedli nekaj stanovanj, ki so rezervirana za nje uradnike. Kar se je stavb do novem-bra dogradilo in spravilo pod streho in kar se jih še gradi, bodo uporabna šele avgu-sa prihodnjega leta. Pa če bi bile tudi vse te hiše zdaj že uporabne, državni ali me-stni uradnik, kaj šele delavec, bi se gotovo ne veselil, ker bi s svojo plačo ne zmagal stanarine. Najemščina v teh hišah je le za dobro situirane sloje, kajti mesečne sobe so po 1000 K, stanovanja z 2 — 3 sobami in postranski prostori na leto po 36.000 do 48.000 K. Vidi se torej, da v novembru ne bo v mestu niti 10 razpoložljivih stanovanj; le kjer se je umaknil kak uradnik, ali kdo izselil, bo stanovanje ali prostor razpolo-žljiv. V prihodnjem avgustu se bo tedaj vsled preselitve v sedanje nove stavbe ne-kaj prostorov odprlo. Takrat se bo izpraz-nilo v starih hišah okoli 60 stanovanj. Do tedaj bo imel pa seveda že zopet stanov-anjski urad svoje prste vmes, pa bo lajkalo: Mi imamo že le in take stranke za iz-praznila stanovanja prednamenovane! Birokratska samovolja se mora enkrat ne-hati. V Ljubljani so državni in mestni uradniki, profesorji in učitelji, ki čakajo na kak izpraznjeno stanovanje že leto dni, kakajto celo taki, ki jim je stanovanjski urad kako stanovanje že obljubil, pa ga po-tem kar neopričakovano drugemu oddal, po-tem pa še celo taki, ki so slučajno proizve-deli za kako prazno stanovanje, ali ko ga je gospodar hotel takemu revežu dati, se je brž oglašil spet diktator — stanovanjski urad ter vložil svoj »veto«, rekoč: »V stan-ovanje sme le tisti, ki mu ga mi nakaže-mo!« Kaj sledi iz tega?

Stanovanjsko mizerijo v Ljubljani ne bo konec, dokler se ne prične graditi 1. po občini stanovanjske hiše za uradništvo in delavstvo, 2. po državi stanovanjske hiše za državne namene vseh kategorij. Kajti eno je gotovo: Stanovanjske navedbe druga za drugo in kolikor jih bo še izšlo, bodo delale stanje uradništva in delavstvu vedno neznošneje, in stan, ki nima kapita-la, bo moral služiti samo za stanarino ali pa iti na cesto, v barake ali vagono, če jih bo še kaj dobili.

Do prevrata je štela Ljubljana nekaj nad 40.000 oseb, zdaj jih šteje 54.000, ali do prevrata so bili ljudje spravljani še pre-cej vsi pod streho; ko je pa navadilo v Ljubljano začelom 1. 1919 kar 13.000 ljudi, se je pokazalo, kako majhna je Ljubljana s svojimi 1700 hišami in da bi jih morala

imeti danes najmanj še 500. — Ali k tej masi ljudi, ki je upravičena in neupraviče-na v Ljubljani stanovati, — neupravičeno stanuje v Ljubljani nad 200 tujcev brez go-tovega posla! — bo kmalu pristihi še tiste, ki so optirali v našo državo in katerim vla-da v Beogradu podeli državljanstvo, in če stanuje tak človek slučajno v Ljubljani, tu-di še — domovinsko pravico. (Po našem domovinskem zakonu mora pa domač člo-vek prebivati najmanj 10 let nepretrgoma v eni in isti občini, če hoče v nji domovinstvo doseči.) S temi ljudmi se torej štejejo pre-bivalstva v našem mestu po sili večja, s tem se pa večja tudi stanovanjska mizerija.

Vsako leto bi se moralo zgraditi v Ljubljani povprečno 20 do 30 hiš, vsaka z 12 do 15 stanovanji, če bi se hotelo mize-rijo v 10 letih odpraviti, na drugi strani pa nakazovati razpoložljiva stanovanja pred vsem tistim, ki so upravičeni jih za-htevati in ki nanje že nad leto dni čakajo, ne pa protežiranec razne sorte. Ljubljan-ski stanovanjski urad in oddelek za social-no skrbstvo se morata temeljito in časa primerno preustrojit, ker sta oba potrebna temeljite remedure. Predvsem je treba po-staviti tja uradnike, ki poznajo ljubljanske lokalne razmere. Dokler pa v Ljubljani ne bodo zidali stanovanjskih hiš privatniki, kapitalisti, občina in država, toliko časa ostane Ljubljana zaostala provincijalno mesto.

Raznoferosti.

* Večerno šole za inozemce v New Yorku. Dne 12. septembra so newyorške večerne šole otvorile svoja vrata vsaki osebi od 16. do 60. leta, ki želi učiti se angleški jezik, pripravljati se za ameriško državljanstvo in povečati svoj zaslužek in ki se hočejo poučevati o svojih novi domo-vini, njeni zgodovini in načelih, na katerih temeljuje njena uprava. Newyorške večer-ne šole so troje vrste: elementarne šole, večerne višje šole in obrtne šole. Večerne elementarne šole so odprte vsakemu, do-čim so večerne višje šole (high school) na razpolago le onim, ki so že dovršili elemen-tarno šolo ali so dosegli isti odgovarjajočo naobrazbo. Večerne obrtne šole so ome-jene na one osebe, ki so zaposlene v kak obrti.

* Priznatične pridige v ameriških cerkvah. »Stamp« poroča, da je gleda-liški arhitekt Bragdon v Novem Yorku izumil napravo, ki povečava utis pridige na poslušalce na ta način, da se med pridigo notranost cerkve po vsebini pridige razsvetljuje ali potemuje. Pri-vi poskus se je vršil v cerkvi sv. Mar-ka. Pridigar je razbomljal vernikom novo napravo takole: modra in zelena barva ustvarjata občutek miru in du-ševne zadovoljnosti, rumena in oran-žna, prehajajoča v rdečo, deluje oživ-ljajoče. Za utis tajnatosti je treba cerkev razsvetliti na minimum. Največ-ji utis pa povzame svetloba ene same svetilke s temno modro barvo. Cerkev postaja vedno bolj surogat gledališča.

Kaj je Elsaflaid — to se zna! Lehmann Feller — Stubica.

Glavni urednik:

Rasto Pustoslemšek.

Odgovorni urednik:

Ivan Podražaj.

Išče se

knjigovodkinja in korespon-dentkinja, vešta slovenskom in nem-škom, po možnosti tudi hrvatskom je-ziku, za industrijsko podjetje v Zagrebu. Nastup službe takoj Ponude šlati na: I. Šutej, Zagreb. 7827

Knjigovodjo (knjigovodkinjo)

z dolgoletno prakso, zmožna bi-lance, iščejo strojne tovarne in livarne d. d. Ljubljana, Jugoslavija. 7820

Proda se v celjski okolici

hiša

z drvarnico in svinjskim hlevom, nji-vo, 20 minut od kolodvoru oddaljeno, le-žeče ob industrijski progi, torej pri-pravno za tvorniško podjetje. Cena je 240.000 K. Vnraščanja na poštni pre-dal št. 12, Celje. 7810

Trgovci (grosisti)

pozor!
Potnik špecijalne in mašne stroke želi prevezati z avtomobilom na vso Slovenijo. — Event. ponudbe pod „Uspeh 7817“ na upravo Sl. Nar. 7817

Išče se manjši lokal

v sredini mesta. Pismene ponudbe pod „Lokal“ na Aloma Company, anon-izna družba z o. z. Ljubljana, Kon-gresni trg 3. 7871

Dobrodošlo gostilno

ali kaj sličnega želi v najem ali na ra-čun izurjena boljša moč. Naslov pove upravnistvo Slov. Naroda. 7819

Gospodična

vešča slov. stenografije strojeplaja ter drugih pisarniških del, išče popo-lidanske službe. Ponudbe pod „Go-spodična 7822“ na upravo Slov. Nar.

Proda se

dobro ohranjen otroški voziček in popolnoma nova športna (moška) oble-ka. Nunska ulica 17, sp. prtlj. levo.

Ženitna ponudba!

Grupa srednje starosti, v nemški Avstriji razporečena ki ima lastno stanovanje in lepo opravilo, želi znanja z boljšim, dobre olturanim gospodom od 35 do 45 let v svrhu ženitve, Zakon pravo-slavn ali civilen. Le resne ponudbe pod „Novo življenje 7830“ na upravo Slov. Naroda. 7830

Dr. Bleiweis

edpotuje 3. novem-bra za več tednov.

Trgovski lokal

z vso opravilo v prometnem kraju ob glavni cesti in kolodvoru se da v „na-mem samo trgovcu, kateri ima namen voditi obsežno trgovino. Natančnejša pojasnila daje Katarina Pance gostilna, Gradac, Belokrajina.

Samostojna kuharica

srednjih let se sprejme proti dobri plači. I. Wider, Ljubljana, Cesta na Ročnik 19. 7811

Deklica

15 let stara. želi vstopiti v večjo trgovino kot učenka. 7812

Ženitna ponudba.

Mladenka, trgovsko naobrazena, stara 23 let, ravnega stanu, zelo pridna in var-čna, prikuhljive zunanosti, lepe pre-kiosti, želi znanja s trgovcem, kateri ne gleda na bogastvo marveč na pridne roke. Vdovci niso izključeni. Tajnost zadržana. Le resne ponudbe pod „Sreča 7831“ na upravo Slovenskega Naroda. 7831

Nov lep kovčeg

se proda. Naslov pove uprava Slov. Naroda. 7780

Profesorica

Glasbene Matice
Margareta Lisenko (z naslovom svobodne umetnice petrogradskega kon-servatorija) daje ure v godbi (kijavir). Stanuje v hotelu Trivoli 30. Sprejema od 9. do 11. popoldne. 7814

Najcenejši klobuki

damski in moški. Izložba: Obrtni pospo-ševalni urad na Dunajski cesti. Sprejema in oddaja popravila, barvanje, preobli-kanje l. t. d. J. Stemberger, Du-najaska cesta, drugo dvorišče desno. 7813

Kupujem

jošmen, ajdo, fižol, propellor. Plača se po najboljši dnevni cen. Avgust Čopić, Dunajska cesta 41. 7831

Neblovana mesečna soba

z električno lučjo se odda v Zg. Šiški, Celovška cesta 113. 7824

Na prodaj

Toussaint-Langenscheidt Un-terrichtsbücher za francoski in angleški jezik, nerabljena izdaja. Ponudbe pod „D 11—7815“ na upravo Slov. Naroda. 7815

Pneus

815x105, gladki in anti, najugodnejše, brez konkurence, Emil Dobrič, Pro-šernova ulica. 7829

Družabnika

veščke v manufakturni stroki, se išče. Ponudbe z napovedjo kapitala pod „Trgovci“ na poštni predal 124, Ljub-jana. 7828

Mlad sluga

išče za popoldnansko ure pri-mernega dela. Ponudbe pod „Po-poldne 7825“ na upravo Slovenskega Naroda. 7825

LJUBLJANSKA KREDITNA BANKA

LJUBLJANA - STRITARJEVA ULICA 2.

Podružnice:

se priporoča za vse v bančno stroko spadajoče posle.

Delniška glavnica
K 50.000.000.Split, Trst, Sarajevo,
Gorica, Celje, Mari-
bor, Ptuj, Brežice.

Prodaja srečke razredne loterije.

Rezervni zakladi

Telef. štev. 261 in 413.

Brzjavni naslov: „Banka“, Ljubljana.

K 45.000.000

Kreditni zavod za trgovino in industrijo,

LJUBLJANA, Prešernova ulica šte. 5, v lastnem posloplu.

Brzjavni naslov: Kredit Ljubljana. Telefon šte. 40 in 457.

Obrestovanje vlog, nakup in prodaja vsakovrstnih vrednostnih papirjev, deviz in valut, borzna naročila, pred-
ujmi in krediti vsake vrste, eskompt in inkaso menic in
kuponov, nakazila v tu- in inozemstvo, safe-deposits itd.

Ribje olje

pristno medicinsko je sveže došlo
in se dobi na drobno in debelo.
Drogerija A. Kanc, Ljub-
ljana, Zidovska ul. 1.

Ženitna ponudba!

Vdovec srednjih let z eno hčerko, ima-
joč posestvo, katero namerava prodati,
se želi v svojo ženitno seznaniti z go-
spodino od 25 do 32 let starosti, ki
ima posestvo, tudi vdova brez otrok ni
izključena, prednost imajo take, katere
posredujejo vodno žago. Le resne po-
nudbe s sliko naj se pošljejo na upravo
Slov. Naroda pod „Srečna bodočnost“
7782.

Opekarski mojster

z večletno prakso, vešč vsakega, v obrt
spadajočega dela, išče za prihodnje leto
službe. Ponudbe pod „Opekarski moj-
ster 7674“ na upravo Sl. Naroda 7674

Prodajam

ali zamenjam enonadstropno
hišo in vrt v Druvljah 92 z enakim
ali manjšim posestvom v St. Vidu nad
Ljubljano ali njega bližini. Ponudbe na
M. Babnik, Dravtje 92. 7793

Spedijska firma

Ludovik Ševar,
vd. na Rakeku izvršuje točno in najhit-
reje vse v to stroko spadajoče posle,
tudi osarinjanje. 2535

Spretna šivilja

se priporoča cenjenim damam. A. ŠU-
LER, Ravnikarjeva ulica 8. 7446

Opletanje stolov

sprejema v popravilo Anton Marhar,
pletarstvo, Sv. Petra cesta 22. 7795

Ponizki ceni:

nova dvokolesa, otroški vozički, šivalni
stroji, tudi malo rabljeni.

F. Batjel, Ljubljana,
Stari trg št. 28. Karlovska c. 4.

Meblovana soba.

Mlad državni uradnik išče mebloano
sobo pri boljši družini v središču me-
sta ali v bližini Tivolija. Plača po-
stranska stvar. Ponudbe pod „Edinstvo“
7739 na upravo Sl. Naroda. 7739

Stanovanje

obstoječe iz dveh sob kuhinje in s pri-
ključnimi v sredini mesta se zamenja
za enako ali večje. Ponudbe pod
„Enako 7767“ na upravo Slov. Naroda.

Brivnica

dobro vpeljana z vso opremo se odda
v najem. Vpraša se v Litiji ob
Savi št. 55. 7781

Skladišče

v sredini mesta, lepo suho in visoko,
z dvonadstropno ter ploščo razsvetlavo
se proti odstopni takoj odda.
Ponudbe pod „Skladišče 7787“ na upravo
Slov. Naroda. 7787

Preoblikoval- nica klobukov

za dame in gospode
Barborič - Završan

Mestni trg 6.-7.

Stanovanje.

V prijaznem malem mestu na deželi se
takoj odda stanovanje obstoječe
iz sobe, kuhinje, kleti in dve velike
sobe pripravne kot lokal za trgovino
Naslov pove upravištvu Slovenskega
Naroda. 7761

Krasna velika nadstropna skoro nova hiša

s 6 prvovrstnimi stanovanji, z več so-
bami, sredi lepega malega mesta, za
vsa obrt pripraven prostor in posloplje
se takoj prodaja za 370.000 K. Sta-
novanje za kupca takoj prosto. Vpraša
se pri Janke Končar v Zg. Poljskavi.

Kontoristinja

samosojna slovenska in nemška ko-
respondentinja, izurjena strojeplakna in
stenografinja, se takoj pod ugodnimi
pogoji sprejema. Golob & Ko., to-
varna komercialnih izdelkov, Ljub-
ljana - Vič. 7741

Proda se

enonadstropna, lepa hiša v
Planini pri Rakeku z vpeljano
špecerijsko trgovino. Poleg hiše
se nahaja sadni in zelenjadni vrt
ter njiva in gozd. Cena po do-
govoru. — Informacije daje J.
Kušlan, Ljubljana, Karlovska c.
šte. 15. 7806

Poslovodja

papirne trgovine in knjigarne

splošno in trgovsko izobražen korespon-
dent in knjigovodja, sedaj vodja ve-
trgovine le stroke, želi premeniti svoje
mesto: Eventualno se udeležiti silne
trgovine ali podjetja s srednjim kapita-
lom. Dopisi pod „Skusena moč 7711“
na upravo Slov. Naroda. 7711

Konjske odeje

in fine volnene odeje v največji
izbiri po tovarniških cenah pri
M. Bauer, Zagreb
Ilica 39.

Tekstilno blago na debelo. Odeje
za zorce pošiljam brzovozno na
ogled. 6616

Samo za preprodajalce.

„Diamant“

Pozor, pekerji! „Diamant“ tvornice
Hauser & Sobotka, Dunaj - Stadlau v
predprodajni kakovosti se dobi zopet
pri glavnem zastopstvu za Jugoslavijo
Edvard Dušanec, Zagreb. Skladišče
Strossmayerova ulica 10. 7269

Za trgovino s surovinami se išče za takojšnji nastop

samosojen korespondent

popolnoma vešč slovensčine in
nemščine. V tej stroki izvežban
ima prednost. Ponudbe z navedbo
referenc pod „Surovina 7733“ na
upravo Slov. Naroda. 7733

Trgovina

s papirjem, pisalnimi in risalnimi
potrebščinami

v večjem mestu Slovenije, obstoječa že
50 let, z lepim krogom odjemalcev,
kompletna zaloga blaga, velika razgled-
na okna in skladišča, v zvezi z anončno
in časopisno ekspedicijo se proda
samo kupcem samim. Ponudbe
pod „Prvovrstna trgovina s
papirjem“ na gosp. ravnatelja
Schwarza, Mednarodna ča-
sopisna pisarna, Zagreb, Ilica
br. 21. 7722

Banka

Nikola Bošković a.d.

v Beogradu.

Bančni oddelček: vrši vse bančne
posle; sprejema hranilne vloge z odpo-
vedjo in brez nje, odpravlja tekoče ra-
čune na podlagi blaga in prvovrstnih
trgovskih menic, kupuje in prodaja vse
vrste vslut, efektov in deviz.

Blagovni oddelček: ima v zalogi
in prodaja samo na veliko: vse vrste
ključavničarskega blaga, ključavničarski
materijal za gradnje, vse vrste orodja,
pocinkano in črno pločevino, armature
od medl, cevi za vodovod, jeklo
za vzorne zameti, osi, jeklena in fe-
lezna žica, kuhinjsko železno posodje,
solingensko blago, vse vrste vijakov,
pojedelski stroji in orodje, guma
Denlop za avtomobile, konjak originalni
francoski „MARTEL“, „HENESSY“,
„FRAPEN“, sodo Kaustik liče prima
„TAMATAVA“, vse po originalnim
tvorniških cenah. Prodaje izvirno pi-
lenjsko pivo iz slovite pizenjske piv-
varne. 4191

Ložar & Bizjak

Ljubljana, Sv. Petra cesta št. 20.

priporočata

najfinije tu- in inozemsko sukno za obleke, suknje, površnike,
žakete itd., vsake vrste izgotovljenih oblek, raglanov, zimskih su-
kenj, površnikov za gospode in dečke, najmodernejše klobuke,
čepice, samoveznice, nepremočljive dežne plašče itd.

Izdelava oblek po meri in najnovejšem kroju.

Strmljenje po zadovoljivji vsakega p. n. odjemalca v polni meri.
Konkurenčne cene. Konkurenčne cene.

Mlin z električnim pogonom in na turbino

Bistra - Domžale

sprejme

vsako množino žita v

mletev.

Naznanjam

cenj. občinstvu, da sem izstopil iz družbe **Saks & Tratnik** ter
vodim pod svojim imenom lastno

= elektrotehnično podjetje =

v dosedanjih prostorih v Ljubljani in Mariboru.

Ljubljana, **LEOPOLD TRATNIK** Maribor,
Sv. Petra c. 25 Slovenska ul. 20.

elektrotehnično podjetje.

Aktivno želi vstopiti

gospod z dolgoletno prakso v tehniški
in trgovski stroki v Sloveniji, z obširnimi
zvezami v Angliji, Franciji, Italiji, Nem-
čiji in Švici in popolnoma vešč slovenskega
angleškega, francoskega, italijanskega in
nemškega jezika, v kako veliko trgovsko ali
industrijsko podjetje v Sloveniji.

Financijska udeležba ali kavalija ni izključena.
Ponudbe pod „Industrija/7777“ na upr. Slov. Nar.

Zajčje kože

kupuje tovarna klobukov

„Saki“ d. d. Šušnja Loka. 7377

Trgovci! Pozor!

Radi nenadne smrti je na prodaj enonadstropna, novozgra-
jena trgovska stavba. Hiša je na deželi, kjer bi izvrstno izhajala
trgovina z mešanim blagom in deželnimi pridelki. Naslov pove
uprav. Slov. Naroda. 7826

Odvetniškega kandidata

s substitucijsko in zagovorniško pravico, eventualno še drugega
začetnika 7809

sprejme t a k o j odvetnik dr. JOS. C. OBLAK.

Dražba

Ljutomerškega občinskega letošnjega vina najboljše kakov-
osti se vrši 7. novembra t. l. ob 11. dop. v občinskem vinogradu
v Brebrovniku postaja Ormož (ca 7500 lr.) in dne 8. novembra
ob 11. dop. pri občini v Ljutomeru (ca 10.000 lr.).

Vino lahko ostane v občinski kleti in posodi.

Občinski urad Ljutomer.

Vođa dobro vpeljana mizararska tovarna išče v svrhu
razširjenja obrata

kompanjona

z razpoložljivim papitalom

500.000 K.

Pogoji ugodni, enormni dobiček. Cenjeni dopisi pod „Bodočnost“
7708 na uprav. Slov. Naroda. 7708

Dražba

raznega pohištva, kompletne spalne sobe, kredence, sve-
tilnik, lesencev, posode, oblike, slik, itd. se bo vršila

v sredo, 2. novembra ob 9. dopoldne na

Glincah št. 37 v hiši g. Tribuča.

Priporočila se

konc. elektrotehnična delavnica

v Ljubljani, Sv. Petra cesta št. 29.

Strokovna napeljava hišnih telefonov, zvoncev, ventila-
torjev in gradnja telefonskih central vseh sistemov ter
sprejemanje vseh v to stroko spadajočih popravil.
Prevzema zunanja naročila gradbenih naprav visoke
napetosti i. t. d. 7819

Zahvala.

Povodom nenadomestne izgube našega preljube-
ga soproga in strica, gospoda

Frana Lipovža

miz. mojstra

izrekamo tem potom vsem udeležencem osobito pa
Gasilnem društvu in darovateljem krasnih vencev naj-
iskrenejšo zahvalo.

V Ljubljani, dne 31. oktobra 1921.

Zaljubljeni soproga in nečakinja Mimi.